

PRIS 40 KR

vi människor

SEDAN 1947 NUMMER 3/2008

FÄSTNING EUROPA
med främlingsfientliga
ambitioner

there is no
PRIDE
in an occupation

MONIQUE WERNHAMN
performance som
utmanar

var går dina
GRÄNSER

HEJ!

Över en tallrik fil med müsli och banan förklarar Ayesha, sex och ett halvt år, vad som menas med ordet gränser. – Man kan prata om olika gränser. Man kan säga "här slutar Sveriges gränser" eller så kan man prata om olika skolor som har gränser istället för staket. Barnen brukar inte gå över de gränserna, det är därför de inte gjort staket.

Och det är ju det som är det speciella med gränserna. När barnen får ett staket som gräns verkar de ha större benägenhet att smita ut på förbjudet område än när de får en osynlig gräns utpekad för sig. Det är bara att ta ett steg så är man utanför, varför gör de inte det? Det är som att de tar den osynliga gränsen som ett förtroende, som ett tecken på att de vuxna litar på dem. Ett staket, däremot, handlar inte om något förtroende. Där är det underförstått att det inte går att lita på barnen, utan man måste hägna in dem för att skydda dem från omvärlden.

Detta nummer handlar om gränser. Gränser för vad, var och hur man får vara i förhållande till sig själv, andra och världen. Gränser för imperium, nationer, integritet, acceptans, könstolkningar, frihet...
Välkommen!

/ELSA LETH

MEDVERKANDE I DETTA NUMMER:

Vanja Alexanderson, Aase Bang, Karin Beckman, Sara Elgeholm, Elly Engstedt, Erni Friholt, Ola Friholt, Angélica Karlsson, Elsa Leth, Tinda Lund-Tengby, Lina Myritz, Elin Nordwall, Britt-Marie Olander, Signe Rodhe, Maria Runesson, Trifa Shakely, Maryam Vardeh Navandi.

vi människor

NUMMER 3
2008

ANSVARIG UTGIVARE
Evy Hagman

REDAKTÖR
Elsa Leth

ILLUSTRATÖR
Sara Elgeholm

LAYOUT
Elsa Leth

OMSLAGSFOTO
Elsa Leth

ADRESS
Vi Mänikor
Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg

TEL
031-14 40 28

E-POST
vimanskor@gmail.com

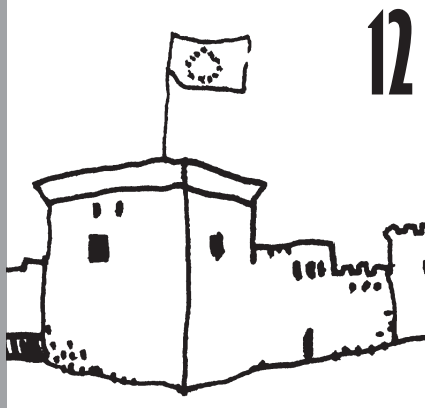
PLUSGIRO
9024-1

NÄSTA NUMMER
20e december 2007

TRYCKERI
HC.T/Ale Tryckteam AB

Tidningen ges ut av
Svenska Kvinnors
Vänsterförbund

innehåll

4. KRÖNIKA Om begränsningar och gränsövertramp.
Trifa Shakely

4. KALENDARIUM Aktion mot övervakning, feministisk mötesplats och debatt om medias roll när Sverige är till salu. Och en massa annat.

6. NOTISER Ny norsk sexköplag, kvinnlig krockdocka på väg och allt fler väljer tågsemester. Bland annat.

8. DEBATT "Det är dags att vi tar ställning mot att människor dör vid våra gränser."
Lina Myritz

11. SERIE Om att anpassa sig för att hålla sig på rätt sida om gränsen för korrekta konsttolkningar.
Sara Elgeholm

12. FÄSTNING EUROPA Svart på vitt om EU och Lissabonfördraget.
Erni Friholt & Ola Friholt

16. FRIHETENS TEATER I ett palestinskt flyktingläger används drama som metod för fredsarbete.
Signe Rodhe

18. FOTOREPORTAGE Min borg.
Vanja Alexanderson

24. MONIQUE WERNHAMN Utmanar ideal med kläder, nakenhet och kravmärkta liv till salu.
Elsa Leth

26. PRIDE Medan vissa firar dör andra för sin sexualitet.
Angélica Karlsson & Vanja Alexanderson

32. LESBISKA PALESTINIERS RÖSTER Aswat kämpar mot Israels diskriminering av palestinier, mot patriarkatet och mot homofobi.
Maria Runesson

34. RECENSIONER Aase Bang, Karin Beckman, Erni Friholt och Maryam Vardeh Navandi.

38. SKV-SIDOR

PRENUMERERA PÅ VI MÄNSKOR. SKICKA
ETT MAIL MED NAMN OCH ADRESS TILL
prenumerera.vimanskor@gmail.com

gränslöst begränsande gränser

Mirando el Mundo Al revés! Sjunger medlemmarna i bandet Che Sudaka, de sjunger om en schizofren värld vi tvingas finna oss i, om att världen borde vara helt tvärtom, att saker sker helt upp och ner. Så är det nog med gränser också, som en del av en galet skapad värld, att de som borde försvinna stadigt byggs på och att de som borde bevakas och respekteras ständigt trampas över.

För ett par år sedan åkte jag med några vänner till Spanien. Meningen var att senare korsa gränsen via havet, nå det historiska Gibraltarberget för att sedan möta de många gränsbevakarna och gränsskorsarna i Ceuta. Redan vid hamnen på spanska sidan, fick jag veta att jag inte hade det rätta pappret för att få tillträde till andra sidan havet. Lagarna var sådana och de uniformerade som bevakade gränserna var beväpnade både med vapen och med

lagen, och de hade tillstånd att bruka båda dessa för att hålla alla icke önskvärda element borta. Ja, porten till Afrika och nöjet att resa med vännerna och forska om gränslöshet förblev en dröm för mig. En mur bestående av lagar och tulltjänstemän med stämpeln i högsta hugg markerade gränsen för mina rörelser och för var jag borde finna mig på världskartan.

FÖR NÅGRA veckor sedan satt jag på tåget

på väg till grannlandet Norge för ett efterlängtat möte. Denna gång beväpnad med mitt rödfärgade svenska pass. Jag korsade gränsen lätt, lika glad över mitt nyvunna privilegium att bestämma över var jag vill vara som över vem jag skulle träffa. Glädjen blev snabbt grumlig då en lång, blond, civilklädd kvinna visade mig sin bricka från norska säkerhetspolisen och obesvärat började förhöra mig om varför jag var i Oslo, var jag kom ifrån, vem jag

kalendariu

6 september - 16 november

On the move

Konstnären Margareta Klingberg skildrar bärplockare från Thailand och Östeuropa i svenska norrlandsskogar och i hemmiljö. Utställningen består av foto, video och installationer.

6 september - 16 november
Arbetets museum, Laxholmen
Norrköping
www.arbetetsmuseum.se

1 oktober

Devi, Ambai och Nair

Tre indiska författare ur olika generationer berättar om kvinnors liv och historia. Mahasweta Devi (f -26), Ambai (f -44), Anita Nair (f -66) i samtal med Gabriella Ahlström. På engelska.

kl 19.00
Kulturhuset, Sergels Torg, kl 19.00
Stockholm
www.kulturhuset.stockholm.se

1 oktober

Sverige till salu

Sverige står mitt i den kanske viktigaste ekonomiska förändringen under senare tid: utförsäljningarna av de statliga och kommunala bolagen. Var står Sveriges media i förhållande till detta? Björn Elmbrandt, författare & journalist, Sten Sjögren, ekonomireporter Göteborgs-Posten, Ola Hellblom, reporter Dagens Industri. Samtalsledare: Siri Reuterstrand, journalist, redaktör för tidskriften alba.nu.

Restaurang Trappan, Folkets Hus Järntorget, kl 19.00
Göteborg

8 oktober

Jösses flickor och pojkar!

Vad händer när folket använder konsten i politiskt syfte? Birgitta Johansson, Carl Johan de Geer, Leif Nylén, Margareta Ståhl och Lena Ulrika Rudeke skärskådar 1970-talet, proggen, teaterprojekten, konsten mm.

Restaurang Trappan, Folkets Hus Järntorget, kl 19.00
Göteborg
www.abfgoteborg.org

skulle träffa och hur länge jag skulle stanna kvar. Häpen över situationen försökte jag besvara frågorna så lungt jag kunde. Också väl medveten om att jag var den enda bland alla tyska scouter, svenska arbetare och kostymklädda pendlare som strömmade av på perrongen som var tvungen att stanna och bli förhörd istället för att i lugn och ro kunna gå mot min kära och ta emot välkomstblommorna.

VAR BEFANN JAG mig egentligen? En känsla av illamående grep tag i mig. Minnen, mörka och skrämmande tankar blixtrade förbi. Kvinnan, säkerhetspoli-

sen, hade en bricka som gav henne rätten att korsa min personliga gräns, trampa brutalt på min integritet genom att fråga ut mig, rota bland böcker, skivor och underkläder i mitt bagage. Jag fördes tillbaka till en tid jag trodde var förbi, mitt illa matchande svenska pass till trots.

VAR GÅR GRÄNSEN för att korsa gränser, vem har rätten att ge oss tillstånd att korsa den ena eller den andra gränsen? Vilka formar rätten att korsa våra gränser och vilka definierar gränserna? Jag tror på en värld utan gränser och håller hårt fast vid att förbehålla mig rätten till min integritet, mina gränser och murar. Vem jag vill

släppa in på kroppen och in i mina sinnen. Det är min fasta övertygelse att gränser födda ur kolonialt och rasistiskt hat, de som är minst berättigade att existera, bör upphöra omedelbart. Att andra typer av gränser, de utan uniformerade bevakare och stängsel, de vilka markerar vår integritet, våra värden och vår unikheter, de gränser som är de enda vi egentligen är berättigade att äga och vårda, borde få stå stadigt kvar och aldrig någonsin bli trampade på eller krossas.

TRIFA SHAKELY

9 oktober

Chockdoktrinen

Göran Greider och America Vera-Zavala diskuterar boken Chockdoktrinen av Naomi Klein.

Biblioteket i Solna, kl 18.00-20.00

Solna

11 oktober

Aktion mot övervakning

Europeisk aktionsdag mot övervakningssamhället. Tillsammans med ett antal organisationer och politiska partier anordnar nätverket Svart Måndag en manifestation mot övervakningssamhället och de allt större inträngen i privatlivet.

Mynttorget, kl 14-18

Stockholm

13 oktober

Klimatet – feminismens allt

Samtal med bland andra Kajsa Ekis Ekman, journalist och initiativtagare till Klimax i Stockholm.

Stadsbiblioteket, kl 18.30

Uppsala

21 oktober

Kvinnor skriver om kvinnor

Kärlek mellan kvinnor i 1800-talets litteratur. Föreläsning av Eva Borgström, fil dr i litteratur vid Göteborgs Universitet.

Kvinnofolkhögskolan, kl 18.00

Göteborg

11 november

Feminismen & arbetarrörelsen

Föredrag av Yvonne Hirdman - professor i historia vid Stockholms universitet.

Stadsbiblioteket, kl 18.30

Uppsala

11 november

Feministisk mötesplats

Johanna Palmström och Moa Elf-Karlén pratar om sin bok Äga rum som är ett uppslagsverk över den unga feministiska rörelsen i Sverige idag. Fri entré.

ABF - Esplanaden 3 C, kl 13.30

Sundbyberg

22 november

Feministernas svek

Är den feministiska rörelsen endast till för vita medelklasskvinnor? Blundar vi för orsakerna till hedersvåldet?

Nätverket om hedersrelaterat våld bjuder in till debatt. Moderator: Gertrud Åström.

I panelen: Dilsa Demirbag-Steen, Soleyman Ghasermiani, Maria Jacobson, Anne-Marie Morhed, Tiina Rosenberg

Blå Stället, Angered, kl 13.00-15.00

Göteborg

www.minheder.nu

3 december

Feminismens framtid

Vilken framtid har feminismen? Vad vill man inom dess olika riktningar och de nya generationerna socialfeminism, liberalfeminism och radikalfeminism?

Johanna Palmström, Fredrika Lagergren, Petra Östergren, Ann-Christine Westerholm. Samtalsledare: Åsa Arping, kulturskribent och litteraturvetare.

Restaurang Trappan, Järntorget, kl 19:00

Göteborg

www.abfgoteborg.org

Halvmonarkisk EU-kampanj

Reklambyrån Storåkers McCann har anställt prins Carl Philips flickvän Emma Pernald som projektledare. Uppdrag: att utforma moderaternas kampanj inför EU-parlamentsvalet nästa år, skriver aftenbladet.se. Tidigare har även Carl Philip praktiserat på samma reklambyrå.

Moderaternas kommunikationschef Pär Henriks-son vill inte kommentera rekryteringen av Pernald, men bekräftar att man anlitat reklambyrån Storåkers McCann. Moderaterna vill inte kommentera kopplingen till kungahuset.

Det gör däremot Republikanska föreningen, där riksdagsledamot Hillevi Larsson (s) är ordförande.

- Ett argument för att behålla kungahuset är ju att de ska representera alla och inte knyta allianser åt endera hållet. Men det här är ännu ett exempel på att en person nära kungahuset har starka kopplingar till olika politiska intressen, främst på högerkanten, säger Hillevi Larsson till aftenbladet.se.

- Förra året höjde den moderatledda regeringen kungahusets apanage med runt tolv miljoner kronor. Nu hjälper kungahuset till med moderaternas EU-kampanj. Man kan inte säga att de är politiskt obundna.

Dagsböter för plantering på vapenföretag

Att plantera träd på vapenföretaget Microwaves område i Mölndal är straffbart. Det tyckte i alla fall Mölndals tingsrätt som nyligen dömde fem fredsaktivister till dagsböter.

De fem hade planterat vinstockar och fikonsträd inne hos Microwave och fick mellan 40 och 50 dagsböter.

- Domen inspirerar oss att fortsätta omvandla Microwave till en trygg trädgård som ger liv, säger aktivisten Klaus Engell. Jag har därför bjudit in till en ny grupp som fortsätter plantera vinstockar och fikonsträd påsken 2009.

KVINNLIG KROCKDOCKA TAS FRAM

Statens väg- och transportforskningsinstitut (VTI) vill nu ta fram en kvinnlig krockdocka.

Krockdockan som i dag används vid krocktester är utformad efter manlig vikt och längd, trots att skadestatistiken i snart 40 år har visat att det är högre risk för att kvinnor drabbas av nackskador vid trafikolyckor. En kvinnlig krockdocka är därför efterfrågad, men ännu saknas kunskaper om hur den ska utformas.

VTI har ansökt om 30 miljoner kronor hos EU-kommissionen för att forska fram en kvinnlig krockdocka.

- Det har inte gått att hitta pengar för att finansiera forskningen om en modell som motsvarar en genomsnittlig kvinna. Av olika anledningar har det inte hamnat tillräckligt högt upp på prioriteringslistan, säger Astrid Linder, ansvarig för trafiksäkerhetsenheten vid VTI, till Västerbottens-Kuriren.

Samhällsnyttig sysselsättning höljd i dunkel

Till våren ska tusentals arbetslösa få "varaktig samhällsnyttig sysselsättning". Men vad det innebär är ovisst, skriver LO-tidningen.

För arbetslösa som har förbrukat sina 300 dagar med ersättning från a-kassan infördes jobb- och utvecklingsgarantin i juli förra året. I stället för dagpenningen från a-kassan, 80 procent av den arbetslösas tidigare inkomst, får deltagarna i garantin aktivitetsstöd, som är 65 procent av inkomsten. Aktivitetsstödet kan man få i högst 450 dagar.

De som inte fått jobb när dagarna är slut ska få en "varaktig samhällsnyttig sysselsättning", sa regeringen i mars förra året. Vad det innebär är fortfarande höljt i dunkel. Arbetsförmedlingen vet varken vem som ska ordna sysselsättningen eller vilken ersättning deltagarna ska få.

Omkring 3000 personer är framme vid 450-dagarsgränsen i mars/april nästa år.

Flagg på kvinnodagen

I en motion till kommunfullmäktige föreslår vänsterpartiet Trollhättan att den internationella kvinnodagen den åttonde mars ska bli en kommunal flaggdag.

"Vi vägrar acceptera att en majoritet av mänskligheten diskrimineras. Vi förutsätter att vi delar denna ståndpunkt med övriga partier i fullmäktige", skriver vänsterpartisterna i motionen.

I riksdagen har vänsterpartiet och miljöpartiet ett flertal gånger föreslagit att den internationella kvinnodagen 8 mars ska bli helgdag. Men det har inte fallit den feministiska riksdagsmajoriteten i smaken.

Ny sexköplag på gång i Norge

I Norge har det tidigare varit tillåtet att både köpa och sälja sex. I höst införs en ny lagstiftning som liknar Sveriges, där köp av sexuella tjänster kriminaliseras, enligt tidningen *Flamman*. En orsak till lagen är den stora ökningen av utländska kvinnor som prostituerar sig i Norge. Men Norge går ett steg längre än sitt grannland och förbjuder även sexköp utomlands, för att stävja sexturism. Straffet kan bli fängelse i upp till sex månader.

Fler semestrar på spåret

I en värld där sopsortering är en självklarhet och ekomjölken efterfrågad väljer allt fler att också hantera sin semester med miljövantar. Visserligen har antalet flygresor som vanligt ökat med omkring fem procent hittills i år, men samtidigt har tågturistandet nästan fördubblats. Fram till augusti hade 17 500 personer köpt så kallade interrailkort för att ta sig ut i Europa, jämfört med drygt 9000 under samma period förra året. Och idag är tågluff inte längre synonymt med stora ryggsäckar, vin i tetrapak och äventyrslystna ungdomar. Enligt SJ är det istället allt fler äldre som väljer att sätta sig tillrätta i en kupé under några timmar, för att se Europa susa förbi utanför fönstret.

Vem drar gränsen?

Samhället blir farligt när alla bara gör sitt jobb utan att tänka på vad deras lilla kugge betyder för det stora maskineriet. Lina Myritz, aktiv i Asylgruppen i Malmö, menar att svensk flyktingpolitik bygger på att människor agerar just så – alla från processförare på Migrationsverket till sömniga tidningsläsare av Rikspolischefens senaste uttalanden om tuffare tag.

av **LINA MYRITZ**
illustration **SARA ELGEHOLM**

Klockan var halv sju på morgonen och vi stod utanför check-in hallen på Köpenhamns flygplats och frös. Vi var ett tiotal flyktingrättsaktivister som hade kommit för att försöka förhindra att Reza, en kurdisk man från Syrien, skulle avvisas. Han skulle eskorteras av polis direkt till planet från Migrationsverkets Förvarsenhet i Örkelljunga, ett av fem låsta enheter runtom i Sverige. Med sina betongväggar, gallerförsedda fönster och inburade rökruta är de fysiska symboler för gränserna runt Sverige av idag. På dessa institutioner spärras asylsökande in på obestämd tid om polis eller Migrationsverket misstänker att de kommer att gömma sig eller på annat sätt försöka förhindra att avvisning eller ytterligare utredning sker. Om den asylsökande har fått ett avvisningsbeslut så finns det i praktiken ingen tidsgräns för hur länge han eller hon får hållas i förvar, även om besluten måste omprövas varannan månad.

TILL SLUT RINGDE Reza och meddelade att han hölls inne på flygplatsens polisstation i väntan på att planet förbereddes för ombordstigning. Jag gick in igenom de dubbla dörrarna och såg honom sitta på en stol framför receptionsdisken med en plastkopp med kaffe i handen. Runt honom stod det tre personer från Kriminalvårdens Transporttjänst, ansvariga för transport av förvarsintagna asylsökande även om de inte begått något brott. Jag presenterade mig som vän till Reza som inte hunnit säga adjö eftersom han suttit på förvaret i Örkelljunga fram till sin utvisning. Vi kramades och jag försökte på hackig arabiska fråga hur

han mädde.

– Jag vill att du förklarar för dem att jag inte kan åka. Kan du göra det? Jag tror inte att de förstår. Om du bara översätter, säger hur det är, så kanske de låter mig gå, sa Reza, försiktigt hoppfull.

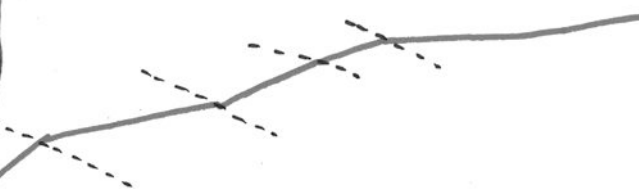
JAG ÖVERSATTE så gott jag kunde, berättade att eftersom Reza varit aktiv i kampen för kurdernas rättigheter i Syrien så var han efterlyst av myndigheterna. Tillsammans berättade vi vidare att han låtit tatuera in kontroversiella politiska budskap på sina överarmar och att om säkerhetspolisen på flygplatsen i Damaskus skulle få syn på det så var Reza rädd att han inte ens skulle överleva fram till en eventuell rättegång.

När vi var klara tittade representanterna från Kriminalvårdens Transporttjänst oförstående på oss.

– Jaha, och vad kan vi göra åt det? Hans ärende har redan prövats av Migrationsverket, så det är säkert rätt och riktigt.

Reza tittade på mig, osäker på om han hört rätt. Tänkte de inte göra något? Trodde de inte på honom? Jag såg hur hans händer började skaka och ögonen tåras när insikten om att han faktiskt skulle avvisas tog andan ur honom.

VI VAR TIO som försökte förhindra att Reza avvisades den dagen. Vi kedjade fast oss i honom med handfängsel, bildade mänskliga kedjor, bönade och bad. Men tio personer räckte inte, för det sista vi såg av honom var hur han drogs längre in i polis-

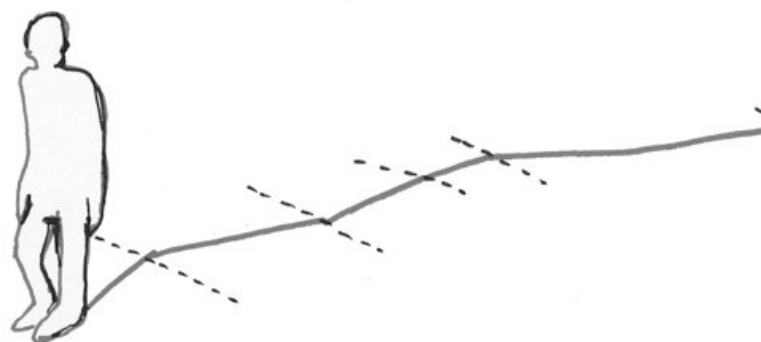
”

**Det är dags att vi tar ställning
mot att människor dör vid
våra gränser.**

stationen med huvudet tryckt mellan två danska polisars starka armar, handlederna smärtsamt böjda bakåt. Ingen av hans vänner i Sverige har hört något från Reza sedan dess.

DET HÄR ÄR tyvärr inget undantag från regeln, utan ett skolboksexempel på hur hård svensk och europeisk flyktingpolitik har blivit. Själva kategorin ”flykting” håller i skrivande stund på att definieras bort. Asylsökande kommer hit ovetande om att vår regering håller på att öppna upp för arbetskraftsinvandring. Något som är positivt och betyder arbete för de personer som vi råkar vilja ha. Men ett än svårare öde för de trasiga och trötta eller de med större ambitioner än de som ryms i arbetsgivares radannonser. Retoriken kring beslutet att öppna upp för utländsk arbetskraft är tydlig. Det handlar om att man inte anser att de personer som kommer hit idag är ”riktiga” flyktingar, de är enbart på jakt efter en ekonomiskt tryggare tillvaro. Det handlar om att Sverige behöver fler arbetare för att hålla liv i en åldrande befolkning. Ingen av dessa skäl tar i beaktande att Sverige faktiskt är skyldigt att ta emot de som behöver asyl och att det kanske är flyktingbegreppet i sig som är för snävt för att inbegripa dagens globala orättvisor. Svårt är, till exempel, enligt svensk utlänningslagstiftning inte ett asylskäl.

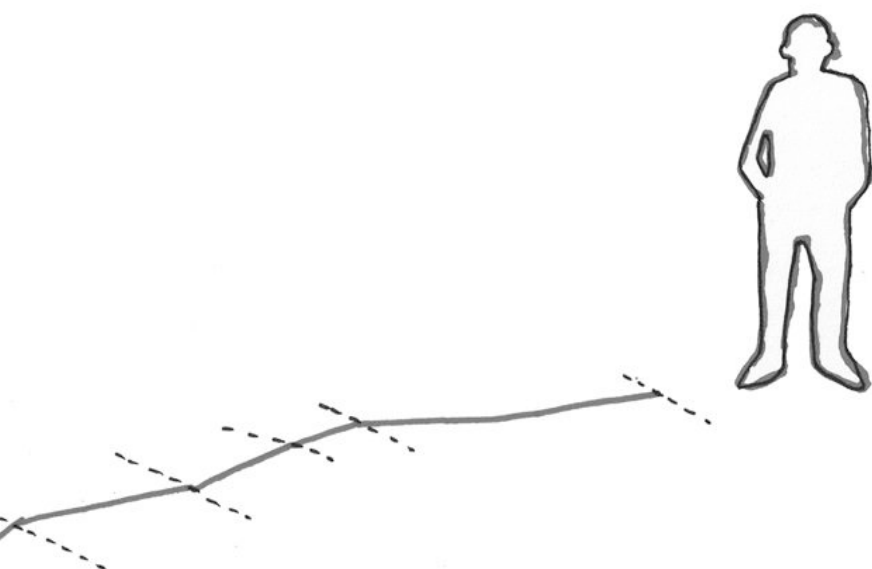
I DENNA HÅRDA verklighet finns det mycket lite utrymme för tilltro och vanlig medmänsklighet. En strikt byråkrati som fråntar enskilda handläggare och andra aktörer ett personligt ansvar,

genomsyrar hela flyktingmottagandet. Människor kommer till första intervjun på Migrationsverket bärande på sina historier, i vissa fall det enda de har kvar, men tystas direkt ner med antydningar om att det är irrelevant. Det första som svenska myndigheter vill veta är hur du tog dig hit, om du passerat några andra ”säkra länder” på vägen, om det verkligen är Sverige som är skyldigt att ta emot din ansökan om en fristad.

Om det fastställs att så faktiskt är fallet, börjar nästa eldprov. Har du asylskäl? Är du kvinna behöver frågan knappast ställas. Det finns heterosexuella, partipolitiskt aktiva män. Och så finns det alla andra. Kvinnors asylskäl negligeras systematiskt. Homosexuella som inte vågat stiga ur garderoben förväntas stanna där. Att bryta mot samhällsnormer, hur ojämlika och förtryckande de än må vara, anses generellt sett inte utgöra ett politiskt ställningstagande. Djärva och desperata motståndshandlingar och deras konsekvenser betraktas därför som privata problem som bäst löses inom familjen eller med lokala myndigheters inblandning.

Tredje frågan är om dina asylskäl räcker, och det är här som de allra flesta stupar. Finns det någon slags, enligt Migrationsverket, fungerande myndighet i ditt hemland så är saken avgjord.

Du ska skickas tillbaka och söka internt skydd istället.
DET ÄR PÅ grund av denna process som Reza nu är försvunnen utan att det finns någon direkt att skylla på. Alla har gjort sitt jobb och ändå har det blivit så galet. Vem är det egentligen som drar gränsen?

GRÄNSERNA ÄR inte svåra att se. Europa bevakar dem väl. I de spanska enklaverna i Marocko har staket med kameror, känsel-detektorer, elstötar och utstationerade militärer upprättats för att avskräcka och förhindra. Människor har skjuts ihjäl, misshandlas och drivs ut i öknen. De drunknar när smugglare släpper av dem för långt från stranden när gränspolisen närmar sig i sina båtar och de tar livet av sig i badrum i Sveg för att åtminstone barnen ska få chans att stanna. Sverige bidrar lydigt med trupper till Frontex, ett nytt projekt som ska bevaka bland annat Östersjöområdet från ”invasioner” av flyktingar och andra objudna. Och media rapporterar okritiskt om migrationsmyndigheters förfäran över bruket av falska irakiska pass, utan att nämna att nyttjande av dessa i dagsläget är det enda sättet att ta sig ut ur Irak levande.

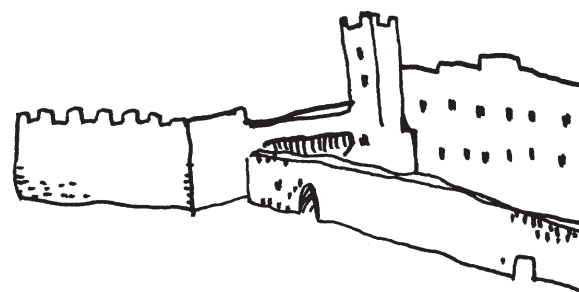
POLITIKER, MILITÄRER, poliser, statstjänstemän, journalister. De må alla vara rörande överens. Men vi behöver inte vara det. Vi behöver inte över en kaffekopp efter en god middag med ett medlidsamt leende utbrista,
– Men, vi kan ju inte ta emot alla.

För det är i förlängningen våldsamt, berättat mord, snudd på oförlåtligt. Speciellt om man ser till omständigheterna. Sverige är det land som exporterar mest vapen i hela världen, räknat per capita. Samtidigt lägger vi oss på rygg och ylar ”neutralitet” om parterna till en konflikt närmar sig oss, om de söker asyl hos oss. Vi vill inte var svartvita, våra åsikter är för komplicerade för att kunna reduceras till ett enkelt ställningstagande för eller emot. Men under tiden som vi beundrar vårt balansnummer av vackra ord så dör folk runtomkring oss.

DET ÄR DAGS att vi tar ställning mot att människor dör vid våra gränser. Och mot ett på tok för snävt flyktbegrepp som inte speglar vilken otrygg värld av matkriser och interna konflikter vi lever i. Det är dags att vi börjar kämpa för ett samhälle där man helt enkelt tar folk på orden, där kvinnan från Kriminalvårdens Transporttjänst tar Reza i handen och säger,
– Men naturligtvis, planet får vänta. Nu går vi och reder ut det här.
För ett samhälle där vi är fler än tio personer som står mellan Reza och flygplansdörren. För en värld med suddiga gränser. ●

Fästning Europa

EU:s gränser har två funktioner: dels att hålla ovälkomna gäster ute, dels att samla kraft inåt för att kunna agera som ekonomisk och militär stormakt över gränserna ut i världen. Allt sker under ett sken av humanitet, främjande av demokrati och hjälpsamhet. Därunder döljs både maktambitioner och maktmissbruk, ute som hemma.

text ERNI FRIHOLT & OLA FRIHOLT
illustration SARA ELGEHOLM

I debatten varnas ofta i flera länder för Europas maktfullkomliga slutenhet kring sina egna intressen. I Tyskland talar man om Festung Europa.

På Spaniens sydkust byggs stängsel och kustbevakningen avvisar eller uppbringar båtar med människor från Afrikas länder. I Italien och Rumänien trakasseras romer för att tvinga dem lämna dessa länder. Italiens inrikesminister har uttalat sin önskan att förvisa romerna till den afrikanska öknen ”för att de ska lära sig arbeta”. Detta har ännu inte förverkligats, en antydning om att det ännu finns vanlig anständighet och humanitet kvar inom EU.

STÄNGSELPOLITIKEN LIKNAR den som USA för mot Mexiko, och anledningen är densamma: De rika ländernas utarmning av de fattigare skapar ny fattigdom och flykt till de rikare, som då inte vill ta ansvar för de problem de själva har skapat.

Med stöd av lagen återsänder Sverige politiska flyktingar till det land inom EU

där dessa flyktingar först landade eller steg i land. Kritiska röster säger att detta förfarande enbart byggs på skenargument för att bli av med asylsökande utan att behöva göra resurskrävande utredningar.

Sveriges eller EU:s yttre gränser har ingen som helst skyddande innebörd för dem som på något oklart sätt plötsligt åsatts terroriststämpel. ”

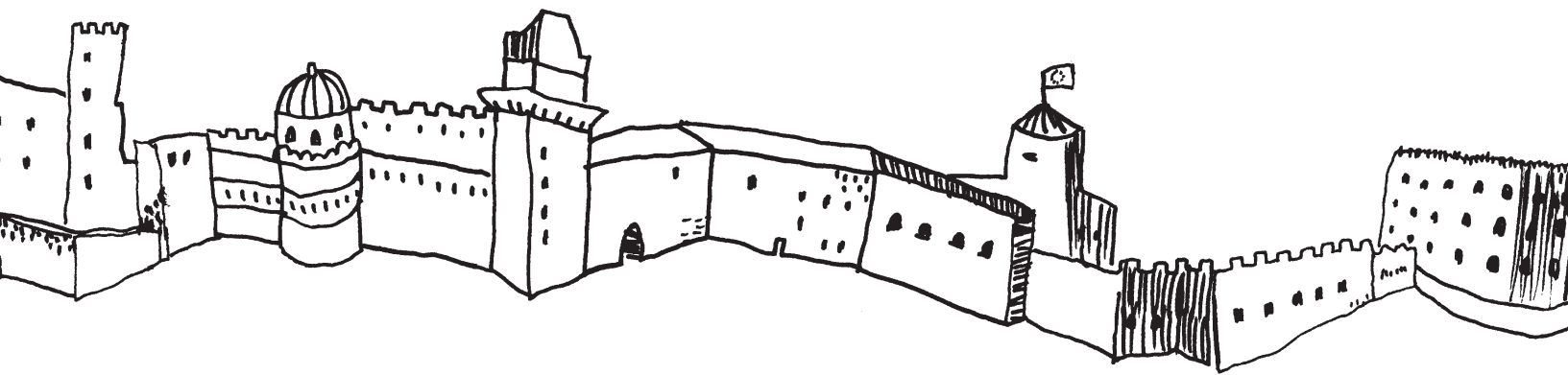
De svenska migrationsmyndigheterna har upprepade gånger bevisats vara opålitliga och har rönt internationell kritik. I strid med internationella FN-konventioner skickas ensamma barn tillbaka till ett ovisst öde och fortsatta trauman. Vuxna afghaner från den avlägsna krigsdrabbade landsorten skickas till den riskfyllda huvudstaden Kabul, där de saknar varje anknytning och möjlighet. Med formell byråkratisk definitionskonst dömer myndighet och domstol flyktingar att återsändas till Irak, eftersom där inte pågår krig. President Bush har ju förklarat att de stridande där är ”olagliga kombattanter”, vilket fritar USA:s likaledes olagliga invasionsarmé från varje mänsklig hänsyn. Att detta inte formellt kallas krig hindrar ju inte att läget förblir förtvivlat

för dem som Sverige återsänder. Det finns också exempel på att asylsökande drogats, försetts med handfängsel och svarta huvor och skickats iväg i samarbete med CIA-agenter.

VID DE MÅNGA tillfällen då regelverket inte rimligen kan kringgås med halvsanningar kan man inom migrationsmyndigheten utnyttja begreppet ”starka skäl” för beviljande av uppehållstillstånd i Sverige och därmed för hela EU. Argumentet för avslag lyder i princip såhär: ”Den asylsökande har onekligen starka skäl för sin ansökan, men vi gör den samlade bedömningen att skälen inte är tillräckligt starka.”

Sveriges eller EU:s yttre gränser har ingen som helst skyddande innebörd för dem som på något oklart sätt plötsligt åsatts terroriststämpel. De kan hämtas var som helst i Europa och förpassas till USA:s fascistiska fångläger, som inte bara finns i Afghanistan och på Guantanamo utan även i några EU-länder. Hemligstämpeln garanterar total rättslöshet även inom EU-fästningens murar.

Att opponera mot allt detta rävspel blir allt svårare. Att vinna den allmänna opinionen via media och riksdagsval är en ännu levande möjlighet till påverkan. Men

denna möjlighet krymper till ett minimum om EU:s nya författning, som döpts om till Lissabonfördraget, godkänns och träder i kraft. Då flerdubblas hemligstämplarna och det demokratiska systemet begränsas.

DÅ GRÄNSKONTROLLERNA upphörde eller dramatiskt minskade mellan EU:s medlemsstater blev det också lätt för människosmugglare som köper och säljer kvinnor och barn till tvångsprostitution. Även inom EU råder fortfarande slaveri, både inom sexhandeln och bland de papperslösa svartarbetarna från tredje världen. Eftersom smuggelligornas tvångsprostitution i praktiken är tillåten tillsammans med traditionell och legal prostitution under frivillighetens täckmantel, finns ingen lösning i sikte. Tvånget kan svårligen beläggas, eftersom ligorna dödshotar den som talar och de sålda slaverna ofta inte kan det nya landets språk.

Fästning Europa kan självfallet inte leva av sina egna resurser, utan måste fylla sina förråd med slavarbetare, mineraler och exotiska odlade grödor, allt till lägsta möjliga pris och i samarbete om handelsavtal med övriga rika länder som tillsammans dominerar världshandelsorganisationen. Därigenom kan de tidigare kolonierna

fortsätta som underordnade parter och leverantörer av billiga varor och tjänster. Fästningen EU skaffar sig via Lissabonfördraget auktoritet att gentemot medlemsländerna utkräva en gemensam upprustning, vapenproduktion och utrikespolitik, allt under en påtvingad solidaritet med den oredovisade utrikes- och säkerhetspolitiken, som endast vagt sägs tillgodose EU:s värderingar och intressen.

Innebörden av dessa omständigheter är troligen att vi för överskådlig tid får behålla subventionerna till det egna jordbruket, vars överskott då

kan säljas till underpris i tredje världen, vilket även fortsättningsvis kommer att hålla dess jordbruksutveckling för självförsörjning nere och endast gynna

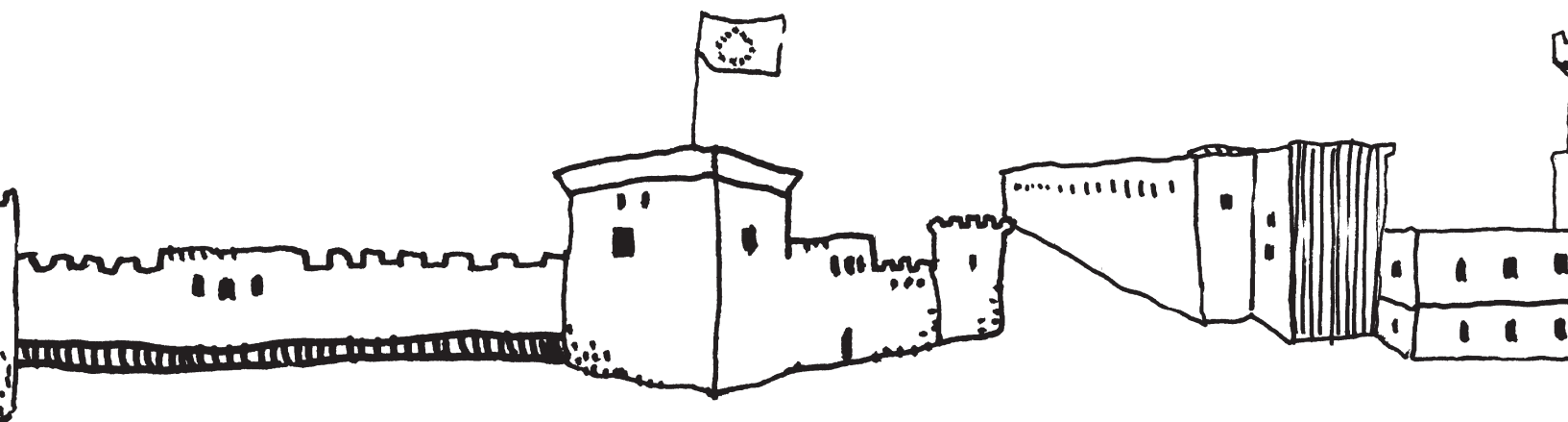
de exportgrödor fästningen har behov av. Vi vet redan nu att många småjordbrukare i tredje världen begår självmord i förtvivlan.

**EU skaffar sig
via Lissabonfördraget
auktoritet gentemot med-
lemsländerna att utkräva
en gemensam upprustning,
vapenproduktion och
utrikespolitik.**

TILL FÄSTNINGENS utrikespolitik hör att länder vars regeringar vill gå sin egen väg i sitt lands intresse blir utsatta för sanktioner som bryter ner deras ekonomi ytterligare. Aktuella exempel är spelet kring Kosovos lösgörande från Serbien, spelet kring palestiniernas vilja till egen politisk utveckling, spelet kring Zimbabwes försök att genomföra en redan godkänd jordbruksreform och spelet kring Abchasiens och Sydossetiens självständighetssträvanden.

Det EU, Nato och USA vill bryta loss eller inte bryta loss dikteras av deras egenintressen, oftast kring energiresurser, oljeledningar m m. Kontrollen över media är en hörnsten i politiken. Endast egna partsinlagor släpps fram. Och ingenting motsäger förutsägelsen att EU:s pansrade näve i framtiden blir ett utvidgat Nato. EU:s nuvarande informelle utrikesminister Xavier Solana var tidigare Natos generalsekreterare.

I fästningens relationer till omvärlden ingår kärnvapenstrategin. Aktuella stridsämnen hopar sig i Norra ishavet, där

kampen gäller rätten att utvinna olja och mineraler på havsbotten. Ryssland besitter enligt vedertagen rätt den ojämförligt största delen av kontinentalsockeln, något som Natoländernas och därmed EU:s politik går ut på att bestrida. Fästningens hot- och försvarspolitik kommer med all sannolikhet att medföra utplacering av kärnvapen i Sverige och Finland, utöver dem som redan finns i Norge och påtvingats Grönland.

FÄSTNING EUROPA befäster sin ställning som aggressiv världsmakt i logisk fortsättning på kolonialepoken. EU-länder deltar självklart i USA:s anfalls- krig om naturresurserna

i Irak och Afg-
histan och i för-
spelet till krigen
mot Iran och
de centralasi-
atiska republi-
kerna (den dag
dessa också i
likhet med Iran vill

hävda sina egna intressen). Lyck-
ligtvis utgör Kina, Ryssland och Indien
återhållande faktorer i området.
USA och EU trumpetar ständigt ut sitt för-
menta trumfkort, som heter ”demokrati”

och som används för att kräva ”demokra-
tisering” av mindre mäktiga länder som
varit fria från kolonial diktatur i bara en
generation. Man låtsas inte om det faktum
att hälften av EU:s medlemsländer saknar
demokrati värd namnet och att kärnlän-
der som Spanien, Portugal och Grekland
varit formellt demokratiska i mindre än
35 år. Italien och Tyskland var diktaturer
till 1945. Men av Zimbabwe krävs full-
ständig demokrati bara 25 år efter dess
frihetskamp mot kolonial diktatur.

Att den krigsgalna partnern USA i prak-
tiken är en enpartistat med två fraktioner
skyls över med talet om världens största
demokrati.

Fästning Europa har själv ingen
demokrati centralt utan styrs

av en enväldig kom-
mission som vid sin
sida har ett maktlöst
debattforum med det
vilsedande namnet
Europaparlamentet.

Fästning Europa upp-
visar en utveckling mot
ett system som påminner

om den avsomnade Sovjetstaten. Dess
byråkratiska institutioner torde vara mäktig-
are än de sovjetiska någonsin var. Där
bestäms till och med utseende och storlek

på äpplen och gurkor och bestäms vilka
bananer som ska inhandlas till förmåns-
pris till fästningen.

EU har ingen egen Gulagarkipelag men
samarbetar med USA i deras fänglägerpo-
litik och en del av USA:s hemliga fäng-
elser, tortyrcentraler och fängstransporter
finns och utförs inom Fästning Europa.
De största företagen och de mäktigaste
regeringarna i EU och världen håller hem-
liga samråd i G8-mötena.

I SVERIGE MÖRKAS alla debatter och
samtal om dessa frågor. Gränser är något
som i huvudsak upprättas gentemot illa-
sinnade terrorister. I Sverige har redan
beslut fattats om FRA-lagen, som medger
en kontroll av medborgarna som vida
överträffar alla historiens diktaturer. Vi
äldre har levt våra liv i någotsånär heder-
liga politiska omständigheter. Kommande
generationer får kämpa för att kunna fort-
sätta med det. Fästning Europa kommer
att ha sin största betydelse genom sin
påverkan på de nya generationernas mora-
liska och psykiska hälsa. ●

**Fästning Europa
uppvisar en utveckling
mot ett system som
påminner om den avsom-
nade Sovjetstaten.**

”

LISSABONFÖRDRAGET

Konstitution för Europa , nu med blått omslag

Ett fåtal svenskar skaffade sig ett gratisex av Konstitution för Europa på våren 2006. Den yrvakna debatten inför riksdagens undergivna godkännande kom helt av sig då Holland och Frankrike hade modet att folkomrösta och det blev ”nej”. De två ländernas demokratiska regeringar accepterade resultatet, och hela processen blåstes av.

NULÄGGSkonstitutionsförslaget åter fram, obetydligt förändrat och med namnet Lisabonfördraget. Den svenska gratisutgåvan har samma omslag som förr fast i blått istället för rött. Irlands folk sa nej i en folkomröstning, men landet är för litet för att räknas!

ÄNDRINGARNA gäller symbolerna som Beethovens nia som nationalsång, det cirkeldesignade stjärnbaneret som statssymbol och liknande kosmetika. Kvar står kraven på upprustning av alla medlemsstater, gemensam vapenproduktion, förtigandet av kärnvapenstrategin i livsfarlig kombination med kravet på solidariskt försvar av broderländerna och lojalitet med utrikespolitiken. Euron blir Sveriges valuta. Nyliberal marknadsekonomi lagstadgas. Vår alliansfrihet och neutralitet blir historia samtidigt med vår grundlag i det ögonblick riksdagens utlovade ”ja” träder i kraft. Svenska folkets valda representanter gör statskupp. Tala om diktatur!

Beställ ditt gratisex från regeringskansliet. telefon: 08-4051000 eller via e-post: rk@skantzdistribution.nu

”

...Alltid när man närmar sig en gräns stiger spänningen, växer emotionerna. Människor är inte skapta för att leva i gränssituationer, vi undviker sådana eller försöker bli kvitt dem så fort som möjligt. Och ändå stöter vi ständigt på dem, ser dem och känner dem överallt. Vi slår upp världsatlasen: gränser och gränser. Gränser för oceaner och kontinenter. För öknar och skogar. Nederbörd, monsuner, tyfoner, odlad mark och trädesjord, tjäle och surhet, skiffer och konglomerat. Vidare ser vi gränser för kvartärsediment och vulkaniska bergarter, basalt, krita och lera. Vi kan också se den patagoniska och den kanadensiska sköldens gränser, gränser för tempererat och arktiskt klimat, gränser för erosionsformerna kring Adigefloden och Tschadsjön. Gränser för olika däggdjursarters förekomst. Olika insekter. Olika reptilers och kräldjurs utbredning, bland annat den livsfarliga svarta mamban, samt den hemska men tursamt nog lata anakondan.

Och gränser för monarkier, republiker? Utdöda kungadömen och svunna civilisationer? Pakter, avtal och allianser? Svarta och gula stammar? Folkvandringar? Och hur långt mongolerna nådde. Och chazarerna. Och hunnerna. Hur många offer, hur mycket blod och smärta är inte förknippade med gränsproblemen! Kyrkogårdarna där alla de vilar som stupat i försvaret av gränser har ingen ände. Och lika ändlösa är gravplatserna med de våghalsar som försökt flytta fram sina gränser. Förmodligen har hälften av alla som någon gång vistats på vår planet och gett sina liv på ärans fält stupat i strider som framkallats av gränsfrågor.

Ryszard Kapuscinski, Imperiet

teater för frihet i flyktinglägret

Det är varmt och soligt och den lilla gården kryllar av ungar som ivrigt väntar på att få komma in på teatern. Det är sommarläger på The Freedom Theatre i flyktinglägret utanför Jenin, Palestina.

text & foto SIGNE RODHE

Barnen, som är från sju år och uppåt, bubblar av energi och förväntan. De har sommarlov från skolan och hit har de kommit för att delta i olika aktiviteter. Här finns drama, foto, film, dans, arabiska och engelskaundervisning, varannan dag för tjejer och varannan för killar. Man märker att de tycker att det är en spännande plats att vara på och att de har en stor längtan efter att få lära sig saker, leka och ha roligt.

Under några veckor i början av sommaren åkte jag till Palestina för att besöka The Freedom Theatre och se hur de arbetar med drama och teater som metod för fredsarbete. Sedan 2006, då teatern öppnades, har verksamheten vuxit med fler föreställningar och grupper och publiken blir allt större. I höst startar en flerårig skådespelarutbildning i ett samarbete med bland annat Dramatiska Institutet i Stockholm. Teatern drivs med hjälp av internationella bidragsgivare och syftet är att erbjuda en trygg plats där barn och ungdomar i flyktinglägret kan få en möjlighet att växa, få bättre självkänsla och tänka bortom ockupationen. Femton personer är anställda på teatern, men även många volontärer är där och hjälper till på olika sätt.

SITUATIONEN i Palestina och i flyktinglägret utanför Jenin där teatern ligger är svår att ta till sig. Lägret har funnits sedan 1953 och har med åren blivit ett permanent boende för c:a 16 000 palestinier. År 2002 blev lägret invaderat av den israeliska armén och stora delar totalförstördes och många mördades. Invasionen är

fortfarande som ett blödande sår i lägret där familjer har splittrats, hem har blivit förstörda och där obearbetade trauman är mer regel än undantag, utan att det finns någon egentlig hjälp att få. Lägret är en isolerad plats med hög arbetslöshet och har de senaste åren blivit alltmer konservativt, kanske som ett sista famlande försök att hitta något att hålla sig fast i när fred känns allt mer avlägset.

Palestina har varit ockuperat av Israel i över 40 år, men konflikten har pågått mycket längre än så. Ockupationen har trängt sig in i varje vrå av samhället och är ständigt närvarande på olika sätt. Det är en fysisk isolering med en mur som byggs för att stänga in och avgränsa landet ännu mer från omvärlden. Vägspärrar kontrollerar och förnedrar och våld hör till vardagen för många. Det finns en kollektiv sorg och frustration som generation efter generation växer upp i. Hur ska framtiden se ut när barnen växer upp utan trygghet och där våld är normaliserat?

– Om vi kämpar för frihet så måste vi börja med oss själva och fundera över vad ordet frihet verkligen betyder, det är först där vår chans till motstånd finns, säger Nabeel som arbetar som regissör och dramalärare på teatern.

NABEEL ÄR inte den enda som pratar om frihet i Palestina. Barn såväl som vuxna drömmer om ett fritt land och ett fritt liv men många vet inte hur de ska göra och tror inte att de kan göra något. Genom att arbeta med teater och annan skapande verksamhet vill The Freedom Theatre öppna upp för kreativt tänkande och ge

människor en möjlighet att bygga upp sin självkänsla för att nå fram till de tankar, känslor och drömmar som finns i alla människor. Genom kultur vill de bygga en gemenskap och en identitet som kan bli stark och i längden bygga ett samhälle. Det är ett långsiktigt arbete och de hoppas på att nå fram till samhället runt omkring genom barnen. Teatern är en kontroversiell verksamhet i lägret och det händer att barnen, framförallt flickorna, efter en tid blir förbjudna att komma hit för att de förändrats och börjat tänka annorlunda och säga ifrån hemma.

– Ockupationen vill få mig att sluta tänka, därför måste jag fortsätta tänka. Jag ska bli en känd palestinsk skådespelare och jag ska visa för världen att palestinier är ett bra folk som kan uppskatta konst, att alla inte är terrorister, säger Ahmad, en av de äldre killarna som tränat skådespeleri på teatern i ett par år.

Han vill visa för världen att det finns andra bilder och sanningar än de som makten berättar.

TRE VECKOR efter mitt första möte med barnen på teatern åker jag därifrån, hem till Sverige. Jag passerar gränserna utan problem tack vare mitt EU-pass och jag tänker på mina nya vänner som inte kan göra samma sak, som är fast i en isolation. Jag är ledsen och arg men känner mig också uppfylld av inspiration som människorna på teatern gett mig. Jag tänker på Ahmads ord och känner att jag också har ett ansvar att inte sluta tänka, inte låta mig passiviseras. ●

min borg

ett fotoreportage av Vanja Alexanderson

En borg är en befäst byggnad med höga murar, ofta resta kring ett kärntorn. Tillträde/ utträde och/eller insyn har varit begränsad och/eller kontrollerad.

LOTTEN. Ovanåker. Bor med sin man i en privat del av ett vandrarhem som de driver.

Vem har tillgång till ditt hem?

– Oj. Alla med fredliga avsikter som vill. Till våran privata del. Jag räknar nog inte hela vandrarhemmet som mitt hem. Fast det är en ganska flytande gräns. Vandrarhemsgäster går igenom här ibland när de hamnat fel.

Varför är det viktigt med ett eget utrymme?

– Hemma har man så många saker på gång samtidigt. Och så har man alla sina värdefulla grejer. Det känns

viktigt med en egen del här. Det skulle vara jobbigt om vandrarhemsgäster satt och åt vid vårt matbord faktiskt.

Skulle du vilja att ditt hem var mer eller mindre privat?

– Det är perfekt.

Har du gjort något för få det så?

– Haha, alla privatskyltar i huset säger väl nåt om det. Nej, men det står rätt öppet och vänner tittar ofta upp utan förvarning. Det ska vara lätt för folk att komma hit, eftersom jag måste vara i huset så mycket.

ZOHRA. Edsbyn. Bor i lägenhet med man och två barn.

Vem har tillgång till ditt hem?

– Kompisar, vänner. Från Colombia, Frankrike, Bosnien... Den som vill. Det spelar ingen roll.

Varför är det viktigt med ett eget utrymme?

– När man är gift och har barn behöver man ett eget hem.

Är ditt hem din borg?

– Samma uttryck finns i Marocko. Ja, att man ska känna sig säker i sitt hem. Det gör vi.

Skulle du vilja att ditt hem var mer eller mindre privat?

– Jag gillar när vänner kommer hit. Inte mer privat.

Har du gjort något för att det ska bli så?

– Vi bjuder hem folk mycket. Vänner kommer och umgås, äter mat, tittar på TV. Från Columbia, Bosnien... alla som finns i Edsbyn kan komma hit.

STURE. Stockholm. Bor själv i ett radhus.

Varför bor du som du gör?

– Ja, jag bor ju i ett radhus som är ganska stort för bara mig, beroende på att min hustru gick bort för sex år sedan. Så har jag varit ensam sedan dess. Det finns ingen anledning för mig att flytta runt. Jag har barnbarn och barn här i Stockholm nu.

Vem har tillgång till ditt hem?

– Kommer och går som de vill gör ingen utom jag. Besök får bo över, en natt eller en vecka, men jag har

den regeln att ingen ska bo här fast mer än jag.

Varför är det viktigt med ett eget utrymme?

– Där träffar man sina närmaste. Man är bekant med allt i hemmet och känner varenda liten pryl. Ja det kan man brodera ut det där. Det är en svår fråga egentligen. Jag får kanske återkomma till det.

Är ditt hem din borg?

– Ja det kan man väl säga. Bostaden är centrum i mitt liv tillsammans med barnen och barnbarnen.

JOSEFIN. Stockholm. Bor i studentlägenhet med flickvän.

Vem har tillgång till ditt hem?

– Mest vi för vi har nycklarna, när vi inte tappar bort dem. Sen vänner om vi är hemma. Den som har nyckeln kan man kanske säga.

Är ditt hem din borg?

– Vet inte riktigt vad det betyder men jag skulle inte säga att jag har så tjocka murar. Men som att det är ett slags utgångspunkt. Jag skulle kunna säga mitt hem är min borg, men då menar jag ”Vad skönt att vara

hemma.” Typ här bestämmer jag och får göra vad jag vill.

Skulle du vilja att ditt hem var mer eller mindre privat?

– Jag skulle vilja att det var mindre privat.

Har du gjort något för att ändra på det?

– Jag försöker prata med folk om mitt hem som att de är välkomna jämt. Jag skulle egentligen vilja att dörren och fönstren stod öppna jämt. Men det får man inte, för då kanske nån snor min dator.

NISSE. Bollnäs. Delar lägenhet med en vän högst upp i ett hus där övriga våningar hyrs av en förening. Utanför lägenheten finns ett slags allmänutrymme som är ingens eller allas.

Varför bor du som du gör?

– För att slippa bo i Vallstad där farsan bor. Jag vill vara i stan, nära skolan. Sedan delar jag för att det inte ska bli så dyrt. Lägenheten är ju rätt stor så det blir inte trångt.

Vem har tillgång till ditt hem?

– Alla, haha. Faktiskt. Bara jag har ju nyckel egentli-

gen, men det är typ aldrig låst.

Är ditt hem din borg?

– Jag vet inte riktigt vad det betyder. Men när jag tänker på borg tänker jag typ på att stänga in sig och skydda sig mot omvärlden. Det kan jag verkligen inte. Folk kommer ju alltid hit och hänger och har efterfest. Så det är lite svårt när man vill vara själv.

Skulle du vilja att ditt hem var mer eller mindre privat?

– Lite mer privat skulle nog vara bra.

Monique

utmanar normer & ideal

FOTO LO BIRGERSSON

Scenkonstnären Monique Wernhamn är en feministisk samhällskritiker som vill få folk att stanna upp. Genom att vända upp och ner på normer vill hon väcka frågor och nya tankar hos sin publik.

text ELSA LETH

I Första Långgatans brus, mittemellan en inredningsaffär och en brasiliansk restaurang finns en brun port. När jag ringer på svarar Monique Wernhamn och en stund senare dyker hon upp och släpper in mig. Hon tar mig upp för gamla stentrappor och in på ett ljust trägol. Det är ateljéns kök. Till höger kommer man in i två stora rum med skyltfönster ut mot gatan.

– Vi brukar ha adventskalender här i december, säger Monique och visar en bild på sin dator där hon står i fönstret som Syster Monica med svart peruk och stora nakna lösbröst och målar läpparna med kladdigt klarrött läppstift.

Syster Monika är Moniques alter ego. Hennes rollfigur som funnits med henne sedan 2003 då hon utförde en skönhetsoperation på en patient på scen. Då såg hon ganska proper ut. Senare har hon fått svart peruk och solglasögon och alltid sminkar hon sig lite för mycket.

MONIQUE HAR knappt varit i ateljén på hela sommaren och hon ser sig med ett nästan lite yrvaket uttryck omkring på sin arbetsplats som hon delar med tre andra. Två fotografer och en grafisk formgivare. När hon slår sig ner framför datorn känns hon ändå väldigt hemma. Bakom henne på väggen har hon tapetserat med Syster Monikas dagboksteckningar. Dramatiska teckningar i tusch som illustrerar hur Syster Monika känt sig olika dagar. Hon funderar på att det ska bli något av dem, kanske en kollagebok. Vid skrivbordet har

hon hängt upp inspirationsbilder på människor i rum.

Monique skrattar åt sig själv när hon säger att hon har en magister i textil konst. Hon passade aldrig in på någon utbildning. Trots att hon hamnade på en designskola i Köpenhamn efter tre år på HDK:s filial i Steneby var det egentligen inte design som intresserade henne.

– Jag ville varken sy eller hålla på med mode. Det jag är intresserad av är kläderna och vad de står för. Istället för att göra något som går att sälja eller bära ville jag iscensätta kläder i olika miljöer och fördjupa mig i hur man kommunicerar med kläder.

När Monique började på HDK (Högskolan för Design och Konst) i Göteborg kände hon inte att hon passade in där heller. Under de två åren där leddes hennes intresse alltmer från iscensättningar av kläder till att iscensätta sig själv i olika sammanhang och skapa performance där koncept och helhet blev viktigare än kläderna.

ETT VIKTIGT STÖD under utbildningen var konstvetaren och före detta dansaren Astrid von Rosen som fungerade som mentor för Monique.

– Om ingen annan fattade vad jag pratade om så fattade i alla fall hon. Hon var ett viktigt bollplank. Av henne fick jag bekräftelse på att jag inte var helt ute och cyklade.

Monique visar mig bilder från sitt kan-

didatarbete; en klädkollektion med en fastsydd vagina i byxgrenen som utgör en märklig kontrast mot de i övrigt sobra kläderna. Ett inlägg i debatten kring avklätt och påklätt.

– Man reagerar på det, fastän det kanske inte är mer avklätt än något annat. Det är mycket som händer runtomkring en utan att man reflekterar över det. Hur kommer det sig att man reagerar på nakenheten i min klädkollektion, men inte på HM:s reklampelare?

Monique undersöker olika kvinnoroller, och hur bilden av kvinnan förmedlas i bild, reklam och film. Hennes intresse för performance startade bland tygbitar och orättvisor.

– Det började med ett syintresse och ett intresse för samhällsfrågor där jag inte nöjde mig med det enkla svaret. Jag insåg fort att jag inte kunde stå för klädingindustrin men jag är intresserad av identitet och grupptillhörighet. Även de som inte alls är intresserade av kläder uttrycker något med sitt sätt att klä sig.

I FÖRESTÄLLNINGEN *Syster Monikas nya kläder* använder hon sig av kroppsmålning. Hon är naken och vitmålad, går sin egen catwalk, och låter publiken skriva ord på hennes kropp - hennes gräns mot omvärlden. Hon pratar om sin perfekta utsida och insida men är uppenbart motsägelsefull och liten.

– Framför allt handlar mitt performance om olika krav och ideal, det leker med modevärlden och kvinnorollen. Jag vill beröra publiken och väcka tankar utan att skriva någon på näsan.

Från scenen skapar Monique ett rum där

FOTO ELSA LETH

normerna förändras så att publiken blir tvungen att reflektera över dem. Ofta skruvar hon till det och ligger hela tiden och vippar på gränsen till det som är för mycket. Sådär så att publiken inte alltid vet om det är okej att skratta.

HON INTRESSERAR sig också för reklam och hur bilder och ord används för att sälja olika saker. Ett av Moniques tidigare projekt var att bygga upp ett skyltfönster där hon sålde olika liv. Det är det projektet som utvecklats till hennes aktuella föreställning där hon bakar ett ”kravmärkt liv, gjort av enbart kemiska och biologiska produkter”.

– Konsten är värdefull i sitt sätt att kunna

vara ett inlägg i debatten och öppna för nya tankesätt och dimensioner kring de frågor som tas upp i samhälle och dagspress.

I föreställningen följer hon en instruktion från en högtalarröst och visar upp tänkbara ingredienser och egenskaper för det nya livet. Priset på livet varierar beroende på vilka egenskaper man väljer och hur många liv man köper.

– Jag har egentligen aldrig sett mig själv som en som ska stå på scen och agera, och så blev det plötsligt så. När jag väl gör det tycker jag att det är roligt och får en kick av det, men precis innan fattar jag inte att jag kan vara så knäpp att jag utsätter mig för det. ●

MONIQUE WERNHAMN

BOR i Majorna, Göteborg

AKTUELL med föreställningen *Köp ett nytt kravmärkt liv* som bland annat kommer att spelas på det feministiska museet Anna Nordlander, Skellefteå den 26 september.

Världens stolthet & skam

Årets Pride, festivalen som vill uppmärksamma hbtq-personer, är över. Hösten har lagt sig som ett täcke över landet och de glittriga paraddräktarna ligger åter i garderoben. För vissa går festen vidare. Andra ägnar sina liv åt att hjälpa homosexuella till asyl i Sverige. Våldigt många hade över huvud taget inte valet att delta i ett priderfirande.

text ANGÉLICA KARLSSON
foto VANJA ALEXANDERSON

För tionde året i rad anordnades i början av augusti Stockholm Pride. I år hade det satsats extra stort då Sverige både var värd för Europride och firade tioårsjubileum. Temat i år var *Swedish sin, breaking boards*.

Startskottet för Priderörelsen var Stonewallupploppen i New York 1969, då kravaller utbröt som en reaktion mot att polisen försökte stänga ner stadens gayklubb och ofta hade som hobby att misshandla homosexuella. Sedan dess firas Pride världen över för att minnas, hylla och fortsätta föra den kamp för homosexuellas rättigheter som sattes igång i samband med Stonewallupploppen. I Sverige startade firandet 1979 med *Homosexuella frigörelseveckan*, arrangerad av RFSL. 1998 började festivalen drivas av en ideell förening, bestående av privatpersoner, organisationer och företag, och tog namnet *Stockholm Pride*.

NUMERA ÄR Stockholm Pride en festival som fyller hela huvudstaden. Ett av de centrala områdena är Pride Park i Tantolunden på Södermalm, med fokus på underhållning, artister, mat, öl och oändligt många företag och partier som vill få sin del av uppmärksamheten.

JAG ANLÄNDER till parkområdet en av kvällarna. Kullarna utanför är fyllda till

bristningsgränsen av glada festsugna människor. Bakom dem står ett högt genomsynsskyddat staket som markerar en tydlig gräns mellan de som är innanför och de som är utanför. En bit in i parken står gayikonen Lena Philipsson och gnider sig mot mikrofonstativet samtidigt som hon berättar för det stormande publikhavet att hon inte

är Regina Lund och att det gör ont. På andra sidan möts jag av långa rader av vita små tält fulla av politiker

och försäljare. En inljudad och extremt vältränad yngre man stoppar leende en färgglad lapp i min hand. Det är reklam för en stor fest som bland annat utlovar stripshow. Vid det laget börjar jag allvarligt att fundera på vad jag gör här.

DET ANDRA stora området är Pride House, som i år hade flyttat från mindre lokaler på Södermalm, till city och kulturhuset. Där ligger fokus på föredrag, debatter och seminarier. Även en del teater, stand-up och shower förekommer.

Kulturhusets glasväggar pryds av texten Stockholm Pride i regnbågens alla färger. Vid entrédörrarna på bottenplan möts jag av ett par leende personer i stora orangea

tröjor.

– Har du några frågor så titta efter de här, säger den ena av dem och viftar ivrigt i framkanten på sin tröja.

VOLONTÄRERNA står utanför ingången till café Klara där festivalglada människor äter dyra räkbaguetter. En bit in i salen har bokhandeln Hallongrottan gjort i ordning en tillfällig försäljning av sina böcker. I ett av hörnen hittar jag ickenormativa barnböcker. Intill står stora skärmar uppsatta med tavlor på. En del av dem

pryds av regnbågsflaggor och glada människor medan andra förmedlar mörker, sorg och ilska. Under varje tavla står några textrader som berättar hur situationen ser ut för hbtq-personer världen över.

Av texten framgår att många länder saknar mänskliga rättigheter för hbtq-personer. Generellt kan man dela upp situationen kontinentalt: Australien, Nord- och Sydamerika och Europa har mer eller mindre lagligt skydd och rättigheter. Undantaget är Guyana där hbtq-personer förföljs, fängslas och torteras. I Asien och Afrika är det i många länder förbjudet med homosexualitet. Straffen varierar mellan korta fängelsestraff och dödsstraff. Det stora undantaget här är Sydafrika som både har

Många länder saknar mänskliga rättigheter för hbtq-personer. ”

HBT Homosexuell, Bisexuell och Transperson.

TRANSPERSON person som använder könsuttryck som traditionellt inte förknippas med det egna biologiska könet.

HBTQ Q står för Queer har på senare tid blivit en mer populär ersättning av HBT. Målet med denna förkortning är att inkludera alla som faller utanför heteronormen.

antidiskrimineringslagar för hbtq-personer och där det är möjligt för alla par att gifta sig.

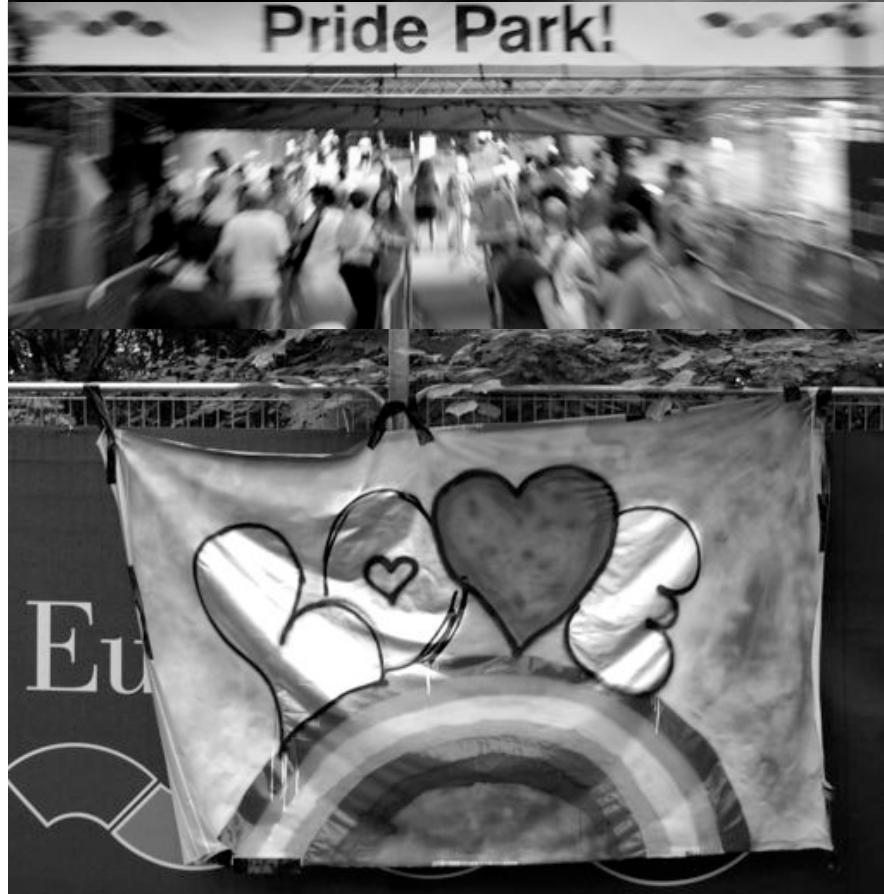
JAG SÄTTER mig på en stor rosa kudde i mitten av rummet och ögnar igenom programmet som är fyllt av föreläsningar kring teman som kön, klass, etnicitet och sexualitet. Jag fastnar för rubriken *Livet som hbt-person i Iran*. Senare under dagen tar jag mig till en av kulturhusets minsta och mest intima scener där föredraget hålls. Föredragshållare är Afsaneh Vahdat från Centralrådet för ex-muslimer i Sverige, en samlingspunkt för människor som valt att lämna islam, ateister och icke troende från islamstyrda länder världen över. De säger i sitt manifest att de tar ställning för förnuft, universella rättigheter och sekularism, vilket innebär att de vill minska religionens politiska betydelse och istället göra religionen till en privat angelägenhet.

I INLEDNINGEN av föreläsningen visas en dokumentärfilm från 2007 där några av irans imamer intervjuas.

-Det finns inga homosexuella i Iran, säger en av dem fullt övertygad.

Landets president, Mahmoud Ahmadinejad, har tidigare sagt samma sak.

– I går avrättades fyra hbtq-personer och i lördags dödades ytterligare 29 personer,

säger Afsaneh Vahdat och tittar ut över publiken.

En olustig känsla sprider sig bland dem som lyssnar.

– I Iran döms homosexuella enligt den islamska strafflagen. Alla homosexuella handlingar är förbjudna och straffas med allt från olika antal piskrapp till döden, säger Vahdat. Ett vanligt dödsstraff är att personen grävs ner till midjan i en grop och stenas till döds.

– Inför människorättsorganisationer har landets styre kunnat avfärda avrättningar av män genom att hävda att de åtalade har våldfört sig på andra män, fortsätter hon. I dokumentären berättar en ung kille om hur han gripits av poliser och våldtagits av dem.

– Dubbelmoralen genomsyrar Iran, säger Afsaneh Vahdat.

Hon berättar att det till exempel är ganska vanligt att landets imamer utnyttjar unga pojkar sexuellt.

– Situationen ser ut som den gör på grund av att landet styrs av politisk islam, framför hon likt ett brandtal.

En ung kille på första bänkraden reser sig

upprört upp. Han visar tydligt med sitt kroppsspråk att han inte gillar det hon just sagt.

NÄR VAHDAT hämtat andan säger hon att de flesta muslimer inte ställer sig bakom politisk islam.

– I Koranen finns allt, och den är full av motsägelser, säger hon, varpå den unge killen sätter sig ner igen.

Lagarna i landet tillåter till exempel könskorrigering, vilket enligt Vahdat utnyttjas av många som vill ha möjlighet att vara med dem de älskar inom lagens ramar.

Organisationen Exmuslimer i Sverige har inget samarbete med någon hbtq-organisation i Iran, men de har börjat sända tv med hbtq-tema i Iran, Irak och Kurdistan. Många människor har hört av sig och tycker att sändningarna är värdefulla. Nu hotas dock verksamheten på grund av bristande ekonomi.

– Jag är besviken på hur svenska regeringen hanterar situationen för hbtq-personer i Iran, säger Vahdat, och jag är övertygad om att det handlar om att Sverige har ett handelsavtal med Iran.

Vid föredragets slut har några personer knutit sina nävar och deras ansikten är spända och sammanbitna. Andra lämnar platsen med nedsänkta huvuden.

UTANFÖR MÖTS jag av ett enormt publikhav framför den lilla scenen invid cafét på bottenvåningen. Jag försöker anstränga mig för att se vad som händer på scenen och skymtar några kvinnor som sitter i en soffa. De har en avslappnad attityd och publiken skrattar hejdlöst. Det enda jag snappar upp mellan skratten och sorlet är att Tiina Rosenberg inte har några kryddor hemma i sitt kök.

DAGEN DÄRPÅ återvänder jag till samma lokaler som föredraget om Iran hölls i. Den här gången är det en föreläsning av och om Migrationsverket. Medverkar gör Mikael Ribbenvik, vikarierande verksamhetschef på Migrationsverket, Petra Gardos Ek, förvaltningsprocessenheten på Migrationsverket och Tobias Billström, migrationsminister. Moderator är Carlos Diaz från RFSL. Föreläsningen tolkas både till engelska och teckenspråk.

Publiken kommer in en del av dem med tydligt skeptiska steg. Sist går ett par dre-adssmyckade kvinnor i 30-års åldern. De sätter sig längst fram med armarna i kors. – Den 1:a april 2005 fick Sverige en ny utlänningslag. I och med den nya lagen togs sexuell läggning upp som skyddsgrund. Den nya lagen har använts sedan 2006, inleder Mikael Ribbenvik.

En äldre rakad man lutar sig bakåt i sin stol och himlar med ögonen.

– Enligt uppgifter från RFSL saknas praxis för tillämpning av lagen och beviskraven är för höga, kontrar Carlos Diaz.

Tobias Billström har svar på tal.

– I år togs ett beslut gällande en homosexuell man från Iran som fick stanna i Sverige, säger han och rättar till sina glasögon. Mannen levde som öppet homosexuell och var därför tvungen att fly. Beslutet är vägledande, vilket innebär att personer i liknande situation ska ha rätt till asyl i Sverige.

– Enligt flera frivilligorganisationer beror det på vilken handläggare man får om en person får stanna eller inte, hävdar Diaz.

– Innan 2006 var det mer av ett lotteri,

men nu ser det annorlunda ut, svarar Billström.

– Migrationsverket har som policy att om man levtt öppet i Sverige så skall man inte behöva leva gömd vid ett återvändande till sitt ursprungsland, fortsätter Petra Gardos Ek. Det vill säga om det är en fara för livet att göra det.

– Om man är så lyckligt lottad att man vågar leva öppet så är

man välkommen

i Sverige, inte annars, säger Diaz med en krass underton.

– Kommer man från ett land där man riskerar, tortyr, fängelse och död för sin kärlek är det nog

ytterst ovanligt att man vågar leva öppet i Sverige, åtminstone innan man vet att man får stanna. Därmed kan man i stort sett säga att man inte kan söka asyl i Sverige med hbtq-skäl som grund, sammanfattar han.

Kommer man från ett land där man riskerar, tortyr, fängelse och död för sin kärlek är det nog ytterst ovanligt att man vågar leva öppet i Sverige. ”

Panelen ser väldigt chockad ut, medan stora delar av publiken jublar.

EFTER EN LÅNG dag av föreläsningar tar jag tunnelbanan till Tantolunden och Pride Park. Det är fortfarande eftermiddag och solen gassar på de få personerna som har anlänt. Jag hittar ett nytt område med två små scener som ligger avskilt och lite bakom resten av parken.

På en av scenerna, som bland annat utgörs av en rosa cirkusvagn, står tre damer i rutiga klänningar och cowboyboots och framför countryhits.

PÅ DEN ANDRA scenen står en kaxig primadonna i silverklädd och handskprydda händer. Medan jag slår mig ner på en av de gamla gymnastiksalsbänkarna som är utställda i gräset bedyrar hon sin kärlek och åtrå till sexuellt erfarna kvinnor över 40 år med stora rumpor. Hon påstår att hon, som alla andra

REGNBÅGSFLAGGAN med dess färger: röd, orange, gul, grön, blå och violett är sedan 1978 en internationell symbol för homosexuell solidaritet. De olika färgerna symboliserar variationsrikedomen inom hbtq-rörelsen. Från början bar flaggan åtta färger. Färgerna Indigo och rosa togs bort när flaggan blev en populär symbol i Prideparaden i San Francisco. Konstnären bakom flaggan är Gilbert Baker.

kvinnor, är född som man och berättar om ett tappert försök att vara kvinna.

– Jag hade övat mig länge på att gå i högklackade skor och bestämde mig under ett sexuellt möte för att jag skulle krypa lite sensuellt över sängen, inleder hon sin självutlämnande historia.

– Medan jag kröp där kände jag hur mina klackar fastnade i sängkläderna och det slutade med att jag lyckades dra med mig hela madrassen ner på golvet, säger hon och ler med hela kroppen.

I KULTURHUSET ägnas en heldag åt att informera och diskutera vad EU gör och bör göra för hbtq-personers rättigheter. Ett antal politiker och representanter för några olika organisationer deltar i diskussionen. Dagen är uppdelad på fyra olika föreläsningar som hålls i två små och, i slutet av dagen, syrefattiga salar. Det är många som har samlats för att lyssna.

En av personerna som deltar i diskus-

sionen är Patricia Prendiville, ordförande för ILGA (International Lesbian and Gay Assosiation), en paraplyorganisation för olika hbtq-organisationer runt om i Europa.

– Kontroversiella beslut som till exempel rör hbtq-personers rättigheter kan ta flera år att komma någonstans med inom EU, berättar hon sakligt. Och olika länder håller varandra om ryggen och röstar på varandra.

Inom EU finns direktiv om att man inte får diskriminera någon på grund av sexuell läggning eller religion. ”

de olika medlemsnationerna än ser ut så är bemötandet av hbtq-personer väldigt skiftande, inflikar Sören Juvas, förbundsordförande i RFSL.

EU:S MEDLEMSLÄNDER är inte alls i

– Inom EU finns direktiv om att man inte får diskriminera någon på grund av sexuell läggning eller religion, fortsätter hon.

– Men oavsett hur lagstiftningen inom EU och

fas med varandra. I Serbien har man precis tagit bort homosexualitet som en sjukdomsbeteckning, medan samkönade äktenskap är tillåtna i Spanien och Norge. I de baltiska staterna finns en stark antihomorörelse som har sitt säte i Estland, där organisationen No Pride har bildats.

– 2005 fick man inte anordna något pridefirande i Polen, säger Anna Sokolska, hbtq-aktivist från Polen. Idag kan man fira Pride tack vare att EU gick in och tryckte på, berättar hon. Men förändringarna har ännu inte nått gatan.

– Ett annat exempel på att lagstiftning och verklighet ofta inte går ihop är Ungern som har en unik lagstiftning som inkluderar transsexuella i könsdiskriminering. De har också lagar om att man inte får diskrimineras på jobbet, men tyvärr har lagen aldrig tillämpats, då människor är för rädda för att använda den, säger Sokolska.

I MÅNGA AV föredragen jag tar del av betonas bilden av förtryckets komplexitet genom att kopplingar mellan olika förtrycksmekanismer tas upp och diskuteras.

Bland annat jämförs likheter och skillnader mellan rasism och heterosexism. I ett föredrag ställer man sig frågan om hbtq har någon klass.

– Man måste fråga sig vilka man vänder sig till när man sätter festivalpriserna, säger panelens Sissela Nordling Blanco som var med och arrangerade Uppsala Pride i juni.

– Stockholm Pride har till skillnad från olika sociala forum inte erbjudit något billigt boende i skolor eller liknande utan förutsätter att alla har råd att ta in på hotell, fortsätter hon. Där blir den ekonomiska klasstillhörigheten väldigt tydlig. Det hålls också ett generellt föredrag om förtryckssamverkan. Man kommer ganska enhälligt fram till att olika förtryck samverkar med varandra och att man inte kan prata om hur situationen ser ut för hbtq-personer utan att till exempel prata om hur kvinnors situationen ser ut. Man kritiserar att diskriminering av hbtq-personer ofta framhålls som en enskild fråga, löst ryckt från allt annat.

I SLUTET AV festivalveckan tar jag mig

till Prides höjdpunkt: Den stora paraden. Augustiregnet strilar ner från himlen och kring gator och torg trängs människor under paraplyer och vid husportar. Vart jag går möter jag leende läppar och glittrande ögon, många i en inramning av silverströssel och glada färger. Trots regnet meddelar arrangörerna senare att 50.000 personer deltar i paraden. Jag skymtar representanter för alla riksdagspartier utom kristdemokraterna. När moderaterna passerar ropar de en modifikation av det gamla vänsterslagordet ”frihet, kärlek och socialism” men här har de bytt ut socialism mot ”kapitalism”, något jag tycker skulle passa som slogan för hela pridefirandet av idag. Strax därefter dyker ett vitklätt gäng upp med texten ”älskaMER”; ett reklamjippo för Coca Cola-ägda Mer. Gaypoliser, väktare och militären är andra deltagare.

Bakom ett gäng glada hökastande cowboys kommer det socialistiska/anarkistiska blocket klädda i rosa och svart och bärande en stor banderoll med en påminnelse om händelserna i Stonewall. Även Migrationsverket har ett ekipage som ironiskt

nog går framför Centralrådet för ex-muslimer trots att Migrationsverket varje år skickar tillbaka många asylsökande homosexuella iranier till en säker död.

SITUATIONEN FÖR hbtq-personer världen över ser väldigt olika ut. Samtidigt som en lång man entrar scenen i Pride Park, rättar till sin gröna paljettklänning och puffar till sitt långa nyblekta hår, avrättas två homosexuella i Uganda. På många områden vinner hbtq-personer mark i Sverige. Må vara att Stockholm Pride i det stora hela är ett kommersiellt spektakel, men årets Pride House har förvaltat sitt ansvar väl när det gäller att belysa situationen för hbtq-personer ur ett globalt perspektiv. ●

EUROPRIDE är en festivaltitel som varje år tilldelas en europeisk festival för hbtq-personer. Titeln får användas av prideorganisatörer efter beslut av organisationen EPOA (European Pride Organisers' Association). Nästa år är det Europride i Zürich.

Lesbiska palestinier bryter tystnaden

Vi är palestinier. Vi är kvinnor. Vi är gay. Tre meningar sammanfattar organisationen Aswats position och kamp i det israeliska och palestinska samhället. Aswat, som betyder röster, arbetar för att synliggöra lesbiska palestinier.

text & foto MARIA RUNESSON

– Det är inte lätt att vara palestinier i det här landet, och det är inte heller lätt att vara kvinna eller gay – lös den ekvationen du, säger Samira Sary, nytilträdde koordinator i Aswat. Men, fortsätter hon, jag tänker inte sörja över vem jag är. Som lesbisk palestinier är det viktigt att säga att det är möjligt, att jag kan vara mig själv. Allting i livet kostar, när du är redo att betala vad det kostar att vara dig själv, då får du ut det mesta av ditt liv.

ASWAT FÖR en trippel kamp i sitt arbete. Som palestinska homosexuella kvinnor i Israel jobbar de mot landets diskriminering av palestinier, mot patriarkala strukturer och mot homofobi. De har funnits i fem år och har sitt kontor beläget i Haifa, en stad i norra Israel. Organisationen fungerar som en trygg plats för människor att träffas på. De har samtalsgrupper, telefonjour, ordnar aktivitetsdagar samt arbetar för att medvetandegöra samhället om homo-, bi-, trans- och intersexualitet. För Aswats medlemmar som bor på Västbanken och i Gaza, är kontakten över internet ovärderlig.

– Det har alltid funnits kvinnor med olika sexuella identiteter i Palestina, men det har varit som att existera i ett vakuum. Ett av våra viktigaste mål är att synliggöra homosexuella i det palestinska och arabiska samhället, säger Samira Sary. Hon tillägger att det är svårt att prata om det palestinska samhället, det finns ingen generell situation för människorna de möter. De kommer från olika verk-

Samira Sary från Haifa i norra Israel saknade ett sammanhang för lesbiska palestinier och startade organisationen Aswat för fem år sedan.

ligheter, med olika familjesituationer och förutsättningar. Religiös tillhörighet spelar mindre roll. I ett försök att nå så många som möjligt håller Aswat sina månatliga träffar på olika mindre ställen nära landsbygden.

– Kvinnorna kan inte lämna hemmen mer än två timmar utan att förklara sig. Nu ska vi lägga träffarna tidigt på morgonen, så att de kan säga att de ska jobba eller plugga.

ASWAT SAMARBETAR med andra feministiska organisationer i Israel, men där

saknar de ett perspektiv på etnicitet liksom en diskussion om att olika förtryck hänger ihop. Det hot och våld som en palestinsk kvinna utsätts för när hon går genom en vägspärr är ingen slump. Som palestinier är man uppfostrad till att bli förtryckt, menar Samira Sary som är tveksamt inställd till pridefestivaler.

– Vi firar att vi är gay och att vi är fria, men vi är väldigt långt ifrån den friheten. There is no pride in an occupation.

Som koordinator i Aswat är hon organisationens ansikte utåt, en uppgift som kräver mycket i ett homofobiskt samhälle.

INTERSEXUELL person vars kropp inte entydigt kan klassificeras som man eller kvinna.
STRAIGHT Heterosexuell.

Man kan tro att det varit lätt för henne, att öppenhet och stolthet är något självklart i livet. Men, som för de flesta av Aswats medlemmar, har vägen mot öppenhet varit konfliktfylld. Åtta av hennes tolv syskon talar inte längre med henne, med de övriga fyra har hon sporadisk kontakt. Trots det är Samira Sary bestämd; priset var värt att betala. Hon vann sin sexualitet, sin identitet och sin frihet. Hon vinner också sin familj, de som finns kvar, och då är de en familj som lever i ärlighet med varandra. Samira Sary är inte bitter på sin familj, hon vill förstå dem.

– Jag tänker på hur min egen process har varit, hur jag har jobbat för att acceptera vem jag är. Jag vet att min familjs reaktion kommer ur en smärta. Men de har ingen stödgrupp att prata med, inga vänner att dela erfarenheter med. Deras process tar längre tid.

ASWAT HAR gett ut två böcker. Den senaste är en samling självbiografiska berättelser av arabiska homosexuella kvinnor, berättelser om att leva i hemlighet och tystnad, men också om att finna modet att bryta sig loss för att vara sig själv. Ett sätt för Aswat att bryta tystnad är att lyfta fram det gamla arabiska uttrycket *al-mhtliya* som betyder attraktion till någon av samma kön, i positiv mening. Nu när uttrycket tagits tillbaka är det möjligt att uttrycka sin lesbiskhet utan att behöva använda nedsättande ord om sig själv. ●

Michal och Aylam på prideparaden i Jerusalem.

I Israel är det okej att vara gay om man lever som om man vore heterosexuell.

– När bögar och lesbiska säger att Israel är fritt att leva i, då menar de bland den vita medelklassen i Tel Aviv. Om du vill leva som gay så går det bra – om du lever heteronormativt och om du passerar som straight. Men om du söker jobb och inte ser straight ut, då får du inte jobbet, säger Dorit Abramovitch, lektor i genus och social aktivism.

Hon får medhåll av Rotem Biran, queeraktivist, som ger ett exempel från pridefestivalen i Jerusalem för två år sedan. Ultraortodoxa judar visade sitt motstånd till paraden genom att starta kravaller på gatorna.

– De tände eld på saker och kastade sten på oss. Efteråt sa de att Pride har förstört sextio års utbildning, för om man vet att det finns homosexuella så kan man bli det själv.

I ISRAEL finns hbt-organisationerna Aswat i Haifa, HLGB i Tel Aviv och Jerusalem Open House i Jerusalem. De två senare tar inte öppet avstånd mot ockupationen, de dominerar av män och deras diskurs handlar om individuella rättigheter, i en illusion om att Israel är en fri stat, menar Dorit Abramovitch som efterlyser mer en radikal politik. Hon har kartlagt Israels feministiska organisationer, och konstaterar att av 46 organisationer så är det endast tre som anser hbt-frågan vara viktig.

– Det är den heterosexuella kulturen jag talar om. När till och med feministiska organisationer osynliggör homosexuella frågor, är det en tydlig markör för hur samhället ser ut i övrigt. ●

Världen är nära – den börjar på biblioteket

Vad känner vi egentligen till om Burma, eller Myanmar som är det officiella namnet, ett land i Sydostasien som ibland ger stora rubriker när händelserna är tillräckigt spektakulära men oftast glöms bort? Burma som efter andra världskriget betraktades som ett lovande land, med en demokratisk konstitution, relativt välutbildad befolkning och stora naturtillgångar. Men Burma blev en experimentverkstad för stormakterna vilket ledde till att den gyllene triangeln blev storproducent av heroin. Militären har haft makten sedan 1962.

Vill man förstå situationen i dagens Burma, läs eller läs om George Orwells roman *Dagar i Burma* från 1934. Detta är nyligen sagt av en engelsk journalist och författare. Orwell föddes i Brittiska Indien som Burma då var en del av och han tjänstgjorde i Burma på 1920-talet. Det är kolonialväldet med rangordning: engelsmän, européer, indier, burmeser och längst ner de etniska minoriteterna. Orwell lämnade efter sju år sin tjänst, reste till England och beslöt sig att bli författare. Han är mest känd för sin bok "1984".

HUVUDPERSONER i *Dagar i Burma* är en engelsk tjänsteman, som inte följer de koder som krävs, hans vän en indisk läkare, kommenderad till en avkrok av Burma av engelsmännen och en burmes som utnyttjar alla möjligheter att få större makt samt en engelsk kvinna som inte sett någon annan utväg än att resa till Burma. Intriger, maktspel och korruption leder till att de minst osympatiska går under. Hettan, regnen, myggen, lukterna och instängdheten på denna avlägsna plats känns genom hela boken men där finns också längtan efter ett liv som skulle kunna vara annorlunda. Det är välskrivet och fängslande. Utgivningen försvarades eftersom både platser och personer lätt kunde identifieras.

I *GRANATKLOCKORNA I MYITKYINA: en berättelse om Burma* från 2006, skildrar journalisten Jesper Bengtsson missio-

närsparet Ola och Minnie Hansson som i över 30 år i slutet av 1800-talet, levde ett arbetsamt liv hos bergsfolket kachinerna i norra Burma. Att kristnandet av bergsfolken gick kolonialfolkens ärende insåg Ola Hansson och han önskade ett självständigt Burma. Intressant är att läsa hur bergsfolket fick ett skriftspråk med latinska bokstäver. Det är inte bara en roman utan även en historiebereskrivning och en skildring av Jesper Bengtssons resor i dagens Burma i makarna Hanssons fotspår. Han skildrar inbördeskrig, drog- och vapenhandel, men han möter också värme, vänlighet och intresse för omvärlden.

GRANATKLOCKA? Om man tänker på symboliken kring granatäpplen, såsom den älskades kind från Höga Visan är man på fel väg. Kachinerna var fattiga och fick använda odetonerade granater från andra världskriget till sina kyrkklockor.

Boken finns även utgiven i pocket med titel *Burma – en resa i diktaturens tjänst*.

"COME WITH ME, my love let's go pick bamboo shoots". Hösten 2002 fick den holländske författaren Glastra van Loon en inbjudan av Flyktingsstiftelsen i Haag att skriva en bok om de bortglömda och osynliga burmesiska flyktinggrupper som finns i norra Thailand. Han vistades i flyktingläger några månader och hans bok, "De osynliga" även den från 2006, är tillägnad de människor som berättade sina historier för honom. För att skydda dessa

personer är deras namn och platser fiktiva, men däremot inte generaler, människorättsarbetare och U Thant, generalsekreterare för FN under åren 1961-71.

I *ROMANEN FÅR* vi följa Min Theins liv från det han är barn till flykten från Burma och tillvaron i lägren i Thailand. När han fyller sex år drunknar brodern och generalerna tar makten. Under sin tid som student deltar han i protesterna mot regimen, bl.a. deltar han i demonstrationerna mot att U Thant förvägrades en värdig begravning. Han möter kärleken och vi får följa hans arbete som advokat och de svårheter han stöter på när han ska försvara sina klienter utan att stöta sig med regimen. Det är en fantastisk bok som borde få många läsare.

DE TRE BÖCKERNA om Burma är ganska olika och skildrar landet från olika tider. Orwells bok är skriven som en roman, Bengtssons är snarast en essä. Van Loons är en roman som grundar sig på intervjuer och vistelser i flyktingläger. Även om de är skrivna utifrån ett västerländskt perspektiv kanske vi kan få en bredare förståelse kring landet och dess historia. Det är många människoröden från skilda tidsepoker som kommer till mötes i dessa både spännande och fängslande berättelser.

KARIN BECKMAN

Begrav mig stående

Zigenarna och deras resa

ISABEL FONSECA
ORDFRONT FÖRLAG

”Zigenarna har ingen egen stat, sjunger ingen nationalsång, tillber ingen helig skrift. De har aldrig fört krig mot något annat folk. Deras enda sanna fosterland är vägen och resan”.

Så lyder baksidestexten av denna fascinerande och skrämmande bok om romerna som Isabel Fonseca har skrivit.

Hon levde och bodde med dem (som i boken genomgående kallas zigenare) i fyra år, mellan 1991 - 1995, och tillbringade kortare eller längre tid i Albanien, Bulgarien, forna Tjeckoslovakien, Tyskland, Moldavien, Polen, Rumänien och det forna Jugoslavien. Hon fick sålunda en unik inblick i deras tankar och levnads-sätt.

DET ÄR EN mycket rik bok. Rik på information, rik på känslor, rik på inlevelse och egentligen omöjlig för en okunnig person som jag att sammanfatta. Men den lärde mig åtskilligt, i synnerhet om mångas och även mina egna förutfattade meningar om ett folk som har ett skimmer av farlighet och lockelse kring sig.

Skrämmande är boken på det sättet att den så tydligt beskriver hur detta gamla folk som aldrig velat ligga någon till last, men heller inte velat bli assimilerat, fortfarande behandlas illa, ja grymt, i de allra flesta av Europas länder. ”Överallt har ”zigenarproblemet” lösning på något stadium inkluderat utvisning...” konstaterar Fonseca lakoniskt.

Boken har tio år på nacken. Mot slutet skriver hon om de skönljbara förändringarna: ”Precis som eskimåerna har valt att kalla sig Inuit, vilket betyder ”folk”, börjar beteckningen ”Roma” framstå som ett gemensamt namn, som pekar på framväxten av en ny kollektiv identitet”.

Att det ännu idag mera känns som kosmetika, varunder förföljelsen kan fortgå nästan obemärkt, ja till och med påhejad, är en stor skam för våra länder som vill kalla sig civiliserade.

ERNI FRIHOLT

Kyckling med plommon

MARJANE SATRAPI
ORDFRONT

Marjane Satrapis *Kyckling med plommon* handlar om hennes mammas farbror och utspelar sig således i Iran mellan åren 1936 och 1958. Detta är hennes fjärde seriebok, även kallad illustrerad roman, för vuxna. Satrapi slog igenom med den självbibliografiska serien *Persepolis* som illustrerade den kanske viktigaste perioden i modern Iransk historia, nämligen före, under och efter revolutionen som resulterade i den nuvarande islamiska regimen.

NÅGOT SOM jag verkligen uppskattar med Satrapis böcker är att man inte bara får en inblick i hur vardagslivet i Iran kunde se ut, utan läsaren får även lära sig en del om Irans historia. Satrapi både författar och illustrerar sina böcker och använder på så sätt två mycket viktiga uttrycksformer. Hennes illustrationer ger liv och rörelse till de allvarliga teman som tas upp. I *Kyckling med plommon* får vi ta del av

en deprimerad mans sista dagar i livet, hans minnen, farhågor och längtan. Satrapi visar på stor kreativitet och humor i denna tragikomiska berättelse. Här, som i hennes andra verk, är illustrationerna i centrum. De är väldigt uttrycksfulla och karaktärerna är i allra högsta grad levande. Hon berättar här om denna underskattade och misslyckade musikers brist på livslust, hans misslyckade äktenskap och hans barndomsminnen.

TILL MIN besvikelse slutar berättelsen något endimensionellt och simpelt. Personligen hade jag önskat och hoppats på en djupare analys av denna mans tankar och hans öde. Trots detta är den tunna boken definitivt värd att läsas, och jag ser fram emot att ta del av hennes framtida alster.

MARYAM VARDEH
NAVANDI

Järvlöpan

LIAM ISMAN
HYDRA FÖRLAG

Detta är en välskriven, men förbryllande bok. Berättaren får veta att han har kort

tid kvar att leva. Han lämnar då samhället och flyttar ut på fjället, där han ägnar sig åt att följa en järv i spåren, dag efter dag, månad efter månad. Läsaren lär sig allt om en järvhanes liv. Vi lär känna fjället i solsken och rykande snöstorm. Vi får också en ingående och intressant genomgång av evolutionen. Men berättaren förblir anonym. Vi får bara veta att han växte upp i ett hem där fasaden var viktig, trots att familjen slogs på liv och död. Han har gjort framgångslösa försök att hitta en flickvän och beskrivs som en nördig typ som har svårt att umgås med vanligt folk.

UNDER TIDEN PÅ fjället ser han ibland på avstånd människor, samer som letar efter renar som järven har slagit. När han till sist hittas i sin håla av en människa, slår han ihjäl vederbörande. Visserligen är det en olyckshändelse, men det leder inte till ånger eller förtvivlan. Attityden är när-

mast "Han störde mig. Han fick vad han förtjänade".

Liam Isman verkar vara en ung man som tänker mycket. Hans politiska utopi ger jag dock inte mycket för. Han förespråkar en sorts anarki - varje människa ska göra vad hon vill, men där ska också finnas ett överhuvud, en diktator, en upplyst despot som ska leda människorna.

TYVÄRR ÄR boken onödigt svårläst, på grund av en hopplös typografi. Alla sidor är tättryckta, man saknar luft och en bekväm layout. När man kämpar sig genom boken är den dock intressant och väcker många tankar. En ganska lovande debutant, om han i framtiden kommer ned på jorden till oss vanliga dödliga.

AASE BANG

Lärarinnan i Villette

INGRID HEDSTRÖM
ALFABETA

Ingrid Hedström har bott i Belgien många år, och hon har förlagt denna deckare till en fiktiv belgisk stad, Villette-sur-Meuse. Huvudpersonen Marianne Poirot är undersökningsdomare, gift med en historieprofessor. Den dramatiska handlingen rör två massakrer, som har ägt rum i staden. Den ena utfördes på 1100-talet, så ingen kan längre ställas till svars för den. Den andra skedde 1961. Till synes blev denna utförd av ett rasistiskt ungdomsgäng, och Marianne tror länge att det är ortens naziledare som ligger bakom branden, som tog livet av ett hundratal kongolesiska invandrare. Men även andra politiker är involverade och ett avslöjande kan förstöra flera politiska karriärer. Det visar sig dock att det egentligen är simpel girighet och penningbegär som ligger bakom båda massakrerna och som leder till flera mord 1994, då handlingen i boken utspelar sig. Beskrivningen av den belgiska småstaden med sin katedral och sitt döende stålverk

är övertygande. Tyvärr är det lite svårt att hänga med i alla franska namn. Man får ofta gå tillbaka till personlistan, som inte är fullständig. Boken är välskriven, men handlingen tämligen osannolik. Går det verkligen att tysta ner en så stor brand, där många ungdomar deltog aktivt? Och ville den sympatiska lärarinnan hålla tyst om massakern i trettio år? Hon och de andra två som känner till händelsen, mördas när hon hotar att berätta om det som hände för länge sedan och som hon av en tillfällighet fick kännedom om.

FOLKMORDET I RWANDA vävs skickligt in i berättelsen. Belgien har ju en hemsk historia som kolonialmakt bakom sig och Kongo blev inte självständigt förrän 1960. Rasistiska politiska partier finns det som bekant även idag i landet. Det verkar som om den toppolitiker som anstiftade massakern 1961 ska slippa undan rättvisan på grund av sin förankring i regeringen. Men Marianne har en väninna som är journalist. Hon vill se till att skandalen

blir känd.

En bra och välskriven bok, men det är inte helt lätt att följa med bland namnen och de invecklade händelserna.

AASE BANG

4nr/år

vi människor

4nr/år

150:-

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

*SKV är partipolitiskt obundet och verkar för ett demokratiskt samhälle
med en ekonomi som inte bygger på profit utan på människors behov.
Ett samhälle fritt från alla former av förtryck.*

Förbundet bildades i mars 1914, "spontant som en folksång", enligt Elin Wägner. Läkaren Ada Nilsson tog initiativet, hon ville mobilisera kvinnor mot den rådande krigshysterin (första världskriget startade i augusti) och för rösträtt för kvinnor.

När kvinnorna fick rösta 1921 valdes två av förbundets medlemmar, Elisabeth Tamm och Kerstin Hesselgren, in i riksdagen. För att utbilda kvinnorna för sitt nya samhällsansvar startades Kvinnliga Medborgarskolan på Fogelstad (1925-54). Där samlades kvinnor ur olika samhällsklasser. "När jag kom till Fogelstad var jag ingen, när jag cyklade därifrån var jag en människa", sade någon.

År 1931 ändrades namnet från Frisinnade Kvinnor till Svenska Kvinnors Vänsterförbund. Mellan 1923 och 1936 utgavs tidningen Tidevarvet med Elin Wägner som redaktör. Tidevarvet tog klart avstånd från nazismen, förordade en human flyktingpolitik och tog 1936 initiativet till "Kvinnornas vapenlösa uppror mot kriget".

Efter krigsslutet anslöt sig SKV till Kvinnornas Demokratiska Världsförbund.

Det kalla kriget ledde till misstänkliggörande av allt fredsarbete, men SKV vände sig såväl mot rasismen i USA som mot

stalinismen i Sovjet. Medlemskapet i KDV var viktigt för att "bygga broar och främja samarbete mellan kvinnor i öst och väst".

På 1950-talet deltog SKV i namninsamlingen mot svenskt atomvapen. SKV har ända sedan dess aktivt arbetat för internationell solidaritet. Idag har vi projekt för att stödja kvinnor i Indien, Liberia och El Salvador.

SKV kräver sex timmars arbetsdag. Förbundet kämpar för lika lön och högre kvinnolöner. Kampen för jämställdhet på alla områden fortsätter.

Genom KDV har vi nära kontakter med världens kvinnor. Vi deltog i KDV:s kongress i Venezuela 2007. Vi är också en del av Världskvinnomarschen, vi ordnade en norsk-svensk marsch till Morokulien 2005. På våra seminarier deltar ofta utländska gäster.

Fredsarbetet har fortfarande högsta prioritet. Internationella Kvinnodagen introducerades av SKV i Sverige och fortfarande firar vi den varje år.

SKV:s tidning Vi Mänskor har utkommit sedan 1947.

STOCKHOLM

Tegelviksgatan 40,
116 41 Stockholm
Tel: 08-640 92 05
skvstockholm@telia.com

ORUST

Erni Friholt (ordf.)
Torget 1, Stocken,
474 92 Ellös
Tel: 0304-512 15

OLOFSTRÖM

Gunnil Bengtsson
Övre Brogatan 43 A,
293 36 Olofström
Tel: 0454-42 814

KARLSTAD

Aase Bang
Herrgårdsgatan 12,
652 24 Karlstad
Tel: 054-18 99 61

ÖREBRO

Karna Lindén
Mejramvägen 5,
702 18 Örebro
Tel: 019-33 24 05

GÖTEBORG

Linnégatan 21 B,
413 01 Göteborg
Tel: 031-14 40 28
skvgoteborg@telia.com

LUND

Bodil Nilsson
Törnsångarevägen 32,
247 35 Södra Sandby
Tel: 046-18 99 19

KARLSHAMN

Maj-Lis Jönsson
Holländarevägen 146,
376 37 Svängsta
Tel: 0454-32 80 85

PITEÅ

Mari-Anne Kristiansen
Strandvägen 5,
941 53 Piteå
Tel: 0911-688 51

UMEÅ

Margareta Henriksson
Biologigränd 38,
907 32 Umeå
Tel: 090-19 35 54

Läs mer om SKV på hemsidan www.svenskakvinnor.nu

BLI MEDLEM I SKV!

postgiro 50 50 95-0
info@svenskakvinnor.nu
telefon: 08-640 92 05
031-14 40 28

STÄMMA I LUND

I slutet av maj hade förbundet en två dagar lång stämma i Lund.

Erni Friholt, Orust, omvaldes till ordförande och till vice ordförande valdes **Ianthe Holmberg**, Göteborg.

BÄTTRE AKTIV IDAG ÄN RADIOAKTIV IMORGON

I klimatkrisens spår har kärnkraftsförespråkarna fått luft under vingarna. "Kärnkraften är ju ren", är ett vanligt argument från kärnkraftsmaffian/gruvindustrin, kärnkraftsindustrin och de flesta riksdagspartierna. Att problemet med kärnavfall inte är löst bryr de sig inte om. Det problemet ska framtida generationer få ta hand om.

Riskerna med kärnkraft är stora – den är ju inte säker, vilket exemplen Tjernobyl eller Three Mile Island visar. På hemmaplan hade vi häromåret t ex "incidenten" på Forsmark, där kärnkraftsverket enligt SvT var nära ett reaktorhaveri.

Skandalen med kärnavfall i en saltgruva i

Tyskland bevisar att en del forskare, myndigheter och andra inte bryr sig ett skvatt om hur kärnavfall påverkar människor, miljö och omgivning.

I början av september sa miljöminister Andreas Carlgren till Rapport: "vid sidan av klimatet finns ingen miljöfråga så stor som havet". Kärnkraft och kärnavfall verkar inte vara Carlgrens bord.

Avveckla kärnkraften - sluta upp med att förstöra vår och framtida generationers miljö!

Stoppa uranbrytning i Västerbotten!

SKV GÖTEBORG

HYR EN VECKA I GESUNDA NÄRA SILJAN I DALARNA

För semester och mindre konferenser. Fyra fasta bäddar plus två extra, samt lillstuga med två bäddar. Storstuga med öppen spis, kök, lättskött med kyl och frys, dusch, toalett, varmt och kallt vatten. Medtag sänglinne och handdukar.

Pris: 2.500 kr/vecka för icke medlemmar i SKV.

Pris: 2.000 kr/vecka för medlemmar i SKV.

VID BOKNING: 08-777 60 25, 070-728 37 88, 08-649 30 18
Svenska Kvinnors Vänsterförbund, SKV

Posttidning B

Returadress:

SKV

Linnégatan 21 B

413 04 GÖTEBORG

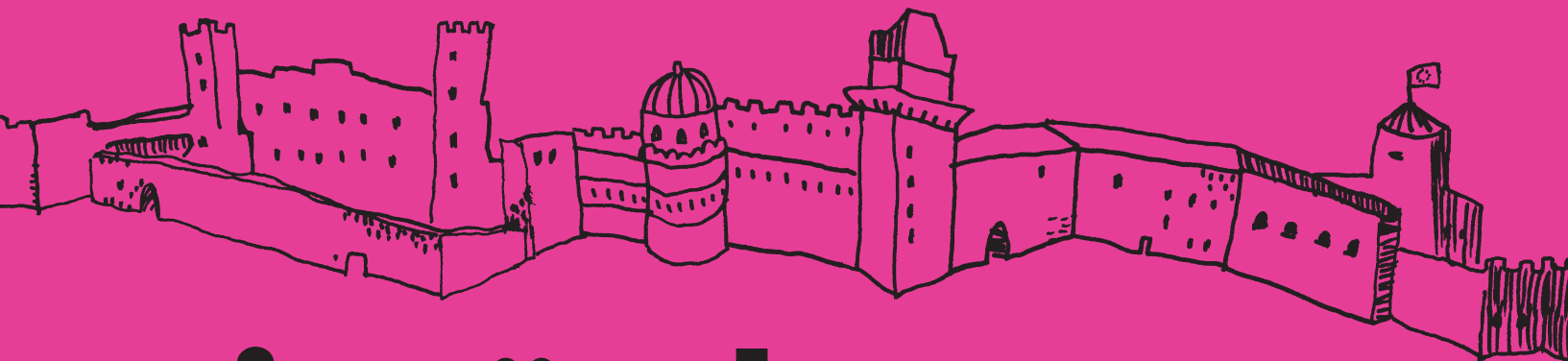
BEGRÄNSAD

EFTERSÄNDNING

Vid definitiv eftersändning

återsänds försändelsen med

nya adressen på baksidan

vi människor

nästa nummer ute i december

Skicka in talongen, eller

Maila namn och adress till: vimanskor@gmail.com

Jag vill **prenumerera!**

Ett år (4 nummer) med **vi människor** kostar 150 kr.

Namn.....
Adress.....
Postadress.....
E-post.....

vi människor

Linnégatan 21 B
413 04 Göteborg

